

Integrace křesťanských uprchlíků v ČR

Bc. Andrea Holerová

Diplomová práce
2018

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Andrea Holerová**
Osobní číslo: **H150053**
Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Integrace křesťanských uprchlíků v České republice**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti azylové politiky, socializace a integrace uprchlíků.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvalitativního výzkumu formou rozhovorů.

Zpracování a vyhodnocení dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledku výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BARŠA, Pavel. Politická teorie multikulturalismu. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. Politická řada, 2003. ISBN 80-7325-020-9.

BARŠA, Pavel. Západ a islamismus: střet civilizací, nebo dialog kultur? Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. Politická řada, 2001. ISBN 80-85959-96-8.

BEJČEK, Jan Matěj. Úvod do práce s rodinami migrantů s udělenou mezinárodní ochranou: právní aspekty uprchlictví, specifika sociální práce s rodinami uprchlíků, integrace a vzdělávání dětí a žáků z uprchlických rodin. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2016, 188 s. ISBN 978-80-7452-123-2.

PRŮCHA, Jan. Interkulturní psychologie: [sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů]. 3. vyd. Praha: Portál, 2010, 224 s. Psychologie. ISBN 978-80-7367-709-1.

ŠÍŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice. Praha: Portál, 2001, 188 s. ISBN 8071786489.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.

Ústav pedagogických věd

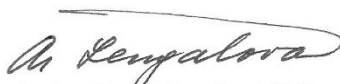
Datum zadání diplomové práce:

1. prosince 2017

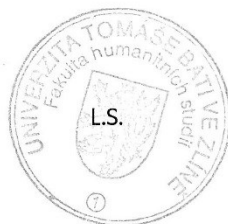
Termín odevzdání diplomové práce:

20. dubna 2018

Ve Zlíně dne 1. prosince 2017

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

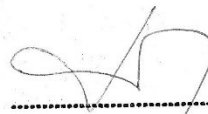
Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 19.4.2018

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací
(1) Vysoká škola nevdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být teč nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženky.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, ušije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat náhrady či občejního projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jnému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédá k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Diplomová práce se věnuje problematice související s integrací křesťanských uprchlíků do majoritní společnosti. V úvodu teoretické části se zabýváme tématem z pohledu dostupné literatury domácí a zahraniční. Dále předkládáme pohled na migraci a integraci imigrantů v České republice, kde hovoříme také o postojích majoritní společnosti k přistěhovalcům a zabýváme se předsudky. V následující části hovoříme o uprchlictví a věnujeme pozornost konfliktu mezi islámem a křesťanstvím. Poslední kapitola je následně zaměřena na projekt Nadačního fondu Generace 21 a na záchranu křesťanských uprchlíků z Iráku. V empirické části, za pomoci kvalitativního šetření a analýzou získaných dat formou rozhovorů, zkoumáme faktory, které mají vliv na integraci křesťanských uprchlíků z Iráku do naší kulturně odlišné společnosti.

Klíčová slova: migrace, předsudek, uprchlík, pronásledování, integrace, křesťanství, islám, multikulturalismus

ABSTRACT

The diploma thesis deals with the problems associated with the integration of Christian refugees into the majority society. At the beginning of the theoretical part we deal with the topic from the point of view of the available domestic and foreign literature. We also give a look at the migration and integration of immigrants in the Czech Republic, where we also talk about the attitudes of the majority society to immigrants and we are dealing with prejudices. In the following section, we talk about refugees and pay attention to the conflict between Islam and Christianity. The last chapter focuses on the Generation 21 Endowment Fund project and on the rescue of Christian refugees from Iraq. In the empirical part, using qualitative research and analyzing the data obtained through interviews, we examine the factors that influence the integration of Christian refugees from Iraq into our culturally different society.

Keywords: migration, prejudice, refugee, persecution, integration, Christianity, Islam, multiculturalism

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu práce Mgr. Jakobovi Hladíkovi, Ph.D. za vedení, cenné rady, povzbuzování a pomoc při zpracování diplomové práce.

Děkuji také rodině uprchlíků z Iráku, která byla ochotna účastnit se výzkumného šetření.

Za podporu a pomoc děkuji své rodině a blízkým.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

***Pamatujte na vězně, jako byste byli uvězněni s nimi;
pamatujte na ty, kdo trpí, vždyť i vás může potkat utrpení.***

(Bible, Židům 13,3)

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1 ZKOUMANÉ TÉMA V LITERATUŘE DOMÁCÍ A ZAHRANIČNÍ	13
2 MIGRACE A INTEGRACE V ČESKÉ REPUBLICE	15
2.1 MIGRACE.....	15
2.1.1 Migrační typologie	15
2.1.2 Migrační vývoj v České republice	16
2.1.2.1 Vývoj migrace před rokem 1989	17
2.1.2.2 Vývoj migrace po roce 1989	18
2.2 INTEGRACE.....	20
2.2.1 Integrace v České republice	21
2.2.2 Předsudky a stereotypy	22
2.2.3 Kulturní šok.....	23
3 UPRCHLICTVÍ.....	25
3.1 FENOMÉN TZV. ISLÁMSKÉHO STÁTU.....	26
3.2 KŘESŤANSTVÍ A JEHO POSTAVENÍ V ISLÁMSKÉM SVĚTĚ	28
4 INTEGRACE KŘESŤANSKÝCH UPRCHLÍKŮ – PROJEKT NADAČNÍHO FONDU GENERACE 21	30
4.1 PRONÁSLEDOVÁNÍ KŘESŤANŮ V IRÁKU PO NÁSTUPU ISLÁMSKÉHO STÁTU	30
4.1.1 Uprchlický tábor v Erbilu.....	30
4.1.2 Zpráva humanitárního pracovníka z tábora v Erbilu.....	31
4.1.3 Osobní výpověď jednoho z uprchlíků	32
4.2 PŘESÍDLENÍ IRÁCKÝCH KŘESŤANSKÝCH UPRCHLÍKŮ DO ČR	34
4.2.1 Příprava přesídlení a rozhodnutí vlády	34
4.2.2 Přemístění uprchlíků do ČR	34
4.3 INTEGRAČNÍ PROGRAM NF GENERACE 21	35
4.3.1 Začátek integrace - Jihlava, Okrouhlík	35
4.3.2 Překážky a obtíže při integraci	35
4.3.3 Třetí skupina uprchlíků - Z Iráku do Brna a Smilovic	36
4.3.4 Čtvrtá skupina uprchlíků - Z Iráku do Prahy a Smilovic	36
4.3.5 Krize projektu.....	37
4.3.6 Integrační úspěchy i úskalí integrace – jedinečné zkušenosti	37
4.3.7 Shrnutí integračního projektu slovy ředitele NF G21 (červen 2016).....	39
4.3.8 Další zpráva NF G21 (červen 2017)	39
II PRAKTICKÁ ČÁST	41
5 ÚVOD K VÝZKUMU	42

5.1	VÝZKUMNÝ PROBLÉM	42
5.2	CÍLE VÝZKUMU	42
5.3	POJETÍ VÝZKUMU	43
5.4	VOLBA VÝZKUMNÉ METODY	43
5.5	VÝZKUMNÝ SOUBOR ZPŮSOB JEHO VÝBĚRU	43
5.6	ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	45
5.7	PROBLÉMY A RIZIKA VÝZKUMU.....	46
6	VÝSLEDKY VÝZKUMU.....	47
6.1	KATEGORIE	47
6.1.1	Pronásledování	47
6.1.2	Touha být ve své vlasti.....	48
6.1.3	Není cesty zpět	49
6.1.4	Bezpečí na prvním místě	50
6.1.5	Skrz prsty	51
6.1.6	Žákem v cizí zemi	54
6.1.7	Přátelské vztahy	55
6.1.8	Důvěra v Boha.....	56
6.1.9	Pomocná ruka.....	58
6.1.10	Čas.....	59
6.1.11	Kroky vpřed	60
6.2	SHRNUTÍ.....	61
6.3	PARADIGMATICKÝ MODEL VÝZKUM.....	64
	ZÁVĚR	67
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	69
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	71
	SEZNAM OBRÁZKŮ	72
	SEZNAM TABULEK.....	73
	SEZNAM PŘÍLOH.....	74

ÚVOD

Problematika integrace migrantů je v současné době celoevropským společenským jevem, který se nevyhýbá ani České republice. Zkoumání této oblasti, která je spojena s přistěhovalectvím a úspěšným začleněním imigrantů do společnosti, si klade za cíl přispět k nekonfliktnímu soužití cizinců a majoritní společnosti v naší zemi. Porozumění problematice a překážkám, které se během integračního procesu mohou vyskytnout, nám v budoucnosti může tento integrační proces usnadnit a zlepšit.

Diplomová práce je zaměřena na integraci imigrantů, kteří přicházejí ze zemí postižené válečným konfliktem. Život nemuslimského obyvatelstva na Blízkém východě nebyl nikdy jednoduchý, ale po vyhlášení tzv. Islámského státu 29. června 2014 se situace v Iráku a Sýrii zhoršila. Dochází k útokům na města a vyhlazování hlavně nemuslimského obyvatelstva, převážně křesťanů. Ti, ve snaze zachránit si životy, utíkají před armádou Islámského státu do dalších měst, kde nacházejí útočiště v uprchlických táborech. Životní podmínky v těchto táborech jsou neutěšené, je zde nedostatek potravin i lékařské péče. Některé z utečeneckých táborů se nacházejí v kurdské části Iráku, ve městě Erbil, z něhož Nadační fond Generace 21 v roce 2015 zprostředkoval přesun iráckých uprchlíků do České republiky. Ti do naší země přicházejí na počátku roku 2016 a podávají žádosti o udělení mezinárodní ochrany.

Jedním z předmětů zájmu sociální pedagogiky jsou jedinci a skupiny sociálně znevýhodněné či ohrožené například ve spojitosti s chudobou, nezaměstnaností nebo vyloučením ze společnosti. Právě takovou skupinou se stávají uprchlíci, kteří přicházejí do hostitelské země často bez prostředků, kontaktů a znalostí prostředí.

V úvodu teoretické části se zabýváme tématem z pohledu dostupné literatury domácí a zahraniční. Dále předkládáme pohled na migraci a integraci migrantů v České republice, kde hovoříme také o postojích majoritní společnosti k přistěhovalcům a zabýváme se předsudky. V následující části se zabýváme uprchlictvím a zvláštní pozornost věnujeme konfliktu mezi islámem a křesťanstvím. Poslední kapitola je následně zaměřena na projekt Nadačního fondu Generace 21 a na záchranu křesťanských uprchlíků z Iráku.

Další část, empirického charakteru, je zaměřena na hlubší porozumění situace rodiny křesťanských uprchlíků z Iráku. Za pomoci kvalitativního šetření zkoumáme faktory, které mají vliv na jejich integraci do naší kulturně odlišné společnosti. Snažíme se porozumět tomu, jak rodina sama prožívá své začlenění do společnosti, co její integraci stěžuje a co naopak

rodině pomáhá. Všeobecně je majoritní česká společnost vnímána jako společnost s negativními předsudky a postoji vůči imigrantům a zajímalo nás také, zda sama rodina uprchlíků se s negativními projevy setkala. Ve výzkumu chceme sledovat integrační proces očima uprchlíků a také pohledem těch, kteří jim podali pomocnou ruku. Empirická část byla podpořena sedmidenní odbornou praxí mezi rodinami iráckých uprchlíků, kteří v současné době žijí v Praze.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZKOUMANÉ TÉMA V LITERATUŘE DOMÁCÍ A ZAHRANIČNÍ

Domácí literatura se tématem integrace imigrantů, migrací, multikulturalismem a náboženskými otázkami zabývá v mnoha publikacích. Jednou z důležitých publikací je kniha **Politická teorie multikulturalismu** Pavla Barši, která hovoří o vzniku multikulturalismu koncem 60. let ve Spojených státech, Kanadě a Austrálii hlavně kvůli rasovým, etnickým ale také sexuálním menšinám a feministkám. V té době se s pojmem multikulturalismus setkáváme i v Evropě, a to v souvislosti s integrací neevropských přistěhovalců. Barša v knize předkládá tři úrovně integrace: kulturní, sociálně-ekonomickou a občansko-politickou (Barša, 2003).

O adaptaci a integraci minorit mluví kniha **Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti**. V první části se autoři zabývají sociálně-psychologickým pohledem na komunikaci mezi lidmi a její složitost. Hovoří o percepci a předsudcích, které mohou negativně ovlivňovat integrační proces. Následně se autoři věnují odbornému demograficko-geografickému pohledu na migraci a předkládají právní rámec této problematiky. Integrace je ovlivněna nejen samotnými migranty a jejich postojem, ale také imigrační politikou země a přístupem majoritní populace k cizincům. Ve druhé části autoři přinášejí informace o hodnotách, historii, tradicích a rozdílných potřebách etnických skupin migrantů (Šišková a kol., 2001).

Přehledný průběh vývoje migrační a integrační politiky v Česku podává kolektiv autorů v čele s Dušanem Drbohlavem pod názvem **Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?** Kniha je upravenou a rozšířenou verzí národní výzkumné zprávy pro Česko. Problematika migrace je členěna do devíti kapitol, kde v první části se autoři zabývají podobou migrace a společenským a hospodářským vývojem na území Česka od poloviny 19. století do roku 1989. V další části je popsán migrační, sociálněekonomický a demografický vývoj v Česku v letech 1989-2008. Jsou zde zaznamenány migrační toky, počty a struktury cizinců i jejich ekonomické aktivity a prostorové rozmístění na území Česka a Prahy. Třetí kapitola analyzuje migrační a integrační politiku státu po roce 1989. Čtvrtá část publikace se zabývá výsledky procesu integrace. Pátá kapitola zachycuje hlavní dopady migrace na českou společnost a ekonomiku. Šestá kapitola se zabývá postojem majority vůči cizincům. Sedmá kapitola přinášejí komparativní hodnocení migračního fenoménu v Česku, Polsku a Maďarsku. Osmá kapitola se zabývá dopady ekonomické krize na migraci a samotné migranty v Česku. Závěrečná část předkládá souhrn poznatků. (Drbohlav, 2010)

V publikaci **Úvod do práce s rodinami migrantů s udělenou mezinárodní ochranou – právní aspekty uprchlictví, specifika sociální práce s rodinami uprchlíků, integrace a vzdělávání dětí a žáků z uprchlických rodin** jsou předkládány dostupné a aktuální poznatky o problematice uprchlíků žijících v České republice. Autor objasňuje vybrané pojmy, podává komplexní popis situace uprchlíků žijících v České republice orientovaný na jejich právní postavení, představuje soudobé způsoby práce s osobami s udělenou mezinárodní ochranou a jejich rodinami s přihlédnutím k psychosociálnímu kontextu uprchlictví a jeho dopady na situaci v rodině. Také nás autor seznamuje se soudobými integračními trendy a uvádí nás do současné vzdělávací praxe dětí uprchlíků (Bejček, 2016). Tato publikace je důležitým zdrojem informací v oblasti integrace uprchlíků.

O počátcích křesťanství a vývoji církve hovoří kniha s názvem **Dějiny křesťanské církve**. Autor postupně popisuje období, kterými církev prochází od jejího vzniku v Palestině, kdy vychází z judaismu, a navazuje na Kristův odkaz, přes pronásledování církve a kázání evangelia pohanům, po její ustanovení v římské říši, a následnému šíření křesťanství mimo jiné i násilnou formou. Dále nás autor seznamuje s obdobím reformace u nás i v zahraničí, následné protireformaci, hovoří o vytvoření nových směrů a proudů v křesťanství a předkládá přehled církví v naší zemi. Okrajově autor také čtenáře seznamuje se vznikem nového náboženství – islámem (Šoltéz, 1990).

Tématem islámu a vznikem Islámského státu se zabývá **zahraniční publikace** Dr. Rainera Hermanna, německého islamologa a ekonoma, s názvem **Konečná stanice – Islámský stát?: selhání státu a náboženská válka v arabském světě**. Autor se v knize zabývá současnou situací v arabském světě v kontextu historického vývoje, předkládá, kde se v minulosti stala chyba, že události mohly zajít tak daleko. Autor v knize hovoří o selhání státu v minulosti, které vede v přítomnosti k jeho rozpadu, kdy tato situace vytváří prostor pro „Islámský stát“ a rozpoutává válku Arabů. V knize konkrétně hovoří o zhroucení Iráku, zabývá se džihádem proti křesťanům a popisuje boj proti Islámskému státu (Hermann, 2016).

2 MIGRACE A INTEGRACE V ČESKÉ REPUBLICE

Pojem migrace a integrace spolu nedílně souvisí. V závislosti na migračním pohybu je nutné ošetřit kdo a za jakých podmínek se může usadit v hostitelské zemi a následně pak také vytvořit podmínky pro jejich začlenění.

2.1 Migrace

Pojem **migrace** pochází z latinského slova *migratio*, jehož význam je přestěhování, nebo též stěhování a značí prostorové přemístování osob za účelem změny místa bydliště, a to na dobu přechodnou nebo trvalou. Podle směru migračního pohybu z hlediska konkrétní země rozlišujeme **emigraci** (vystěhování) a **imigraci** (přistěhování). Abychom mohli migraci monitorovat, bylo rozpracováno mnoho faktorů a ukazatelů. Jedním z nich je například demografické hledisko (pohlaví, věk, rodinný stav, ekon. aktivity a národnosti). Sledují se také motivy migrace a dopady migrace na profesní strukturu, na požadavky bydlení, a především pracovní příležitosti. Dále se studuje vliv migrace na životní styl nebo uchování či narušování tradic (Maříková, 1996, s. 627, 628).

S rostoucím počtem změn, které musí člověk při přemístění podstoupit, se zvyšují i potíže při zvykání si na nové prostředí, a to hlavně v souvislosti s migrační politikou cílových zemí, které se snaží příliv migrantů regulovat.

2.1.1 Migrační typologie

Lidé migrovali odjakživa. Je přirozené, že se lidé přemísťují v rámci jednoho města nebo na území jednoho státu, jedná se o migraci vnitrostátní. Z různých příčin dochází také k migraci i v rámci národů, tehdy mluvíme o mezinárodní migraci. Mezi nejčastější příčiny patří důvody ekonomické, sociální, politické, rasové a náboženské. Peterson (1958 in Uherek, 2016, s. 36) hovoří o pěti typech migrace. Prvním typem je migrace **primitivní**, dnes bychom tento typ nazvali spíše „ekologickou“ migrací, která má blízko k nomádismu. Lidé se přemísťují, protože nedokáží vzdorovat přírodním podmínkám (například vyčerpání zdrojů). Teprve až během cesty se rozhodují, kde se usadí a začnou nový život.

Dalšími typy jsou migrace **násilná** a **vynucená**. V rámci násilné migrace je jednotlivec nebo skupina lidí násilně přemístěna. Příkladem takové migrace je z období druhé světové války politika nacistického Německa vůči židovskému a romskému obyvatelstvu. Při **vynucené** migraci jsou vytvořeny takové podmínky, které obyvatele přinutí jejich zemi opustit. Mohou

se sice rozhodovat, zda zůstat nebo odejít, ovšem zůstat obvykle znamená perzekuci (Peterson 1958 in Uherek, 2016, s. 37). Příkladem vynucené migrace je v naší historii doba pobělohorská. Po roce 1620 odchází při protireformačních opatřeních několik set tisíc nekatolíků. Mezi nimi do exilu odchází v roce 1628 také Jan Amos Komenský (Uherek, 2016, str. 17). V současnosti se jedná převážně o exodus nemuslimského obyvatelstva ze zemí islámského světa.

Opakem násilné a vynucené migrace je migrace **dobrovolná**, kdy obyvatelé zemi opouští dobrovolně, jedná se převážně o pracovní migrace. Hovoříme o „ekonomických“ migrantech, kteří očekávají v nové zemi zlepšení své ekonomické situace. V minulosti se jednalo o odchod Evropanů na americký kontinent nebo do Austrálie (Peterson, 1958 in Uherek, 2016, s. 37). V současnosti je to naopak příliv obyvatel Afriky do Evropy.

Posledním typem migrace, o kterém Peterson (1958 in Uherek, 2016, s. 37) hovoří, je **masová** migrace. Ta není vynucena žádnou restrikcí a ani nevzniká na základě individuální motivace jednotlivců, jedná se spíše o kolektivní chování. Migrace je tak reakcí na celkovou situaci ve společnosti. Příkladem tohoto typu migrace je Americká horečka ve Švédsku v 60. letech 19. století.

Migrace je ovlivněna dvěma faktory, které jsou často označovány jako **push** a **pull** faktory. Push faktor zahrnuje důvody, které migranty nutí k odchodu z jejich země. Mezi push faktory patří znečištěné životní prostředí, přírodní katastrofy, nízká životní úroveň, nedostatek pracovních příležitostí, politická situace, válečné konflikty nebo náboženská perzekuce. Pull faktor oproti push faktoru zahrnuje důvody, které migranty přitahují do jiné země. Mezi pull faktory řadíme vysoký životní standart, ekonomickou a politickou stabilitu, více pracovních příležitostí, bezpečí a svobodu (Bejček, 2016, s. 20).

Na migraci po celém světě má vliv kombinace obou těchto faktorů, a ne jinak tomu je i v České republice, ze které na základě push faktoru lidé odcházeli a jiní naopak na základě pull faktoru byli do naší země přitahováni.

2.1.2 Migrační vývoj v České republice

V následující kapitole se seznámíme s vývojem migrace v naší zemi. Období vývoje jsme rozdělili na vývoj před rokem 1989 a poté.

2.1.2.1 Vývoj migrace před rokem 1989

Do začátku 19. století bylo území dnešního Česka z důvodu kolonizace spíše imigrační oblastí. Ovšem docházelo také k odlivu obyvatelstva v emigračních vlnách v důsledku válečných konfliktů jako například v době husitských válek nebo později po roce 1620 v rámci náboženské perzekuce emigrace nekatolického obyvatelstva. Vlivem industrializace dochází k uvolňování pracovníků ze zemědělství, čímž se vytváří populační přetlak, který následně vede k nárůstu emigrace. Drbohlav (2010, s. 18,19) hovoří o „metropolitní“ migraci, která směřovala do Vídně, kde emigranti nacházeli své uplatnění jako drobní řemeslníci, služebnictvo či úředníci. Zvýšená poptávka pracovních sil při těžbě surovin vyvolal „průmyslovou“ emigraci směřující do oblastí západní Evropy. Třetím typem emigrace byla „kolonizační“ emigrace, která směřovala do USA a Kanady. Vlivem těchto migračních vln dochází postupně k liberalizaci migrační politiky Rakouska-Uherska. Dalším důležitým faktorem v migraci byl vznik samostatného Československa v roce 1918, který vyvolal reemigrační vlnu spojenou s návratem krajanů z USA a Rakouska. Migrační politika nově vzniklého státu je ve větší míře liberální, avšak v období ekonomické krize dochází k určité regulaci v oblasti vydávání pracovního povolení zahraničním pracovníkům. V průběhu 30. let se zhoršuje mezinárodněpolitická situace, a tak jsou uplatněny další restriktivní opatření a bezprostředně před vytvořením Protektorátu Čech a Moravy jsou imigranti povinni opustit Československo na základě příkazu vyššího státního úředníka (Baršová, Barša, 2005 in Drbohlav, 2010, s. 22).

Po druhé světové zasáhly masivní přesuny obyvatelstva celou Evropu včetně Československa. Z pohraničí jsou vyhnáni a odsunuti čeští Němci a následně jsou tyto oblasti osidlovány přicházejícími krajanů z Ukrajiny (Volyňští Češi), Rumunska a Bulharska. Osidlování pohraničí bylo také slovenskými a romskými migranty. V důsledku občanské války, která probíhala mezi lety 1946–1949 v Řecku, do naší země přichází skupina řeckých politických uprchlíků. Přestože se předpokládal jejich pozdější návrat do Řecka, většina zde kvůli tamější politice zůstává. (Drbohlav 2010, s. 23) Vývojem politické situace po roce 1948 si Československo zachovalo emigrační charakter a jednalo se převážně o nelegální emigraci do západního světa. Existovala však v menší míře i regulovaná imigrace. V důsledku nedostatku pracovních sil se prosazuje aktivnější imigrační politika a s tzv. internacionální pomocí dočasně přicházeli pracovníci zejména z Polska, Vietnamu, Kuby a Mongolska. Po roce 1989 počet těchto pracovníků klesá, neboť nedochází k obnovování dohod o spolupráci mezi státy (Boušková 1998 in Drbohlav, 2010, s. 28).

2.1.2.2 *Vývoj migrace po roce 1989*

Pádem komunismu dochází k politickým, ale i ekonomickým změnám, jejichž důsledkem je prolomení migrační izolace, jak z hlediska imigrace, tak i emigrace. Mezníkem ve vývoji migrace byla pak skutečnost, že se Československo v roce 1990 připojilo k Úmluvě o právním postavení uprchlíků (Ženevská konvence z roku 1951). Československo se tak přidalo k zemím, které zaručovaly právo na posouzení žádostí o azyl těch, kteří utíkali před ohrožením z důvodu politických, náboženských či etnických perzekucí (Günter, 2016, s. 75).

Z počátku 90. let je Československo a později Česká republika pouze tranzitní zemí, která slouží migrantům pouze jako přestupní stanice ve směru na západ, ale postupně se stává i cílovou zemí. Vzniká tak potřeba imigraci regulovat a v platnost vstupuje nový zákon o pobytu cizinců č. 123/1992, který nahradil původní zákon z roku 1965 (Drbohlav, 2010, s. 72). V souvislosti s rozdělením Československa v roce 1993 se změnilo postavení Slováků, kteří se v nově vzniklé České republice stávají cizinci. Po rozpadu Československa žádá přibližně 400 000 Slováků o české občanství (Drbohlav 2010, s. 73).

V letech 1997-1998 dochází ke zhoršení ekonomické situace a také vzrostla míra nezaměstnanosti, což vedlo ke snížení počtu cizinců na českém pracovním trhu. Tento vývoj v ČR přinesl změny v migrační politice. V listopadu 1999 byly přijaty značně restriktivní zákony č. 325 (zákon o azylu) a č. 326 (zákon o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů), účinné od 1.1.2000, které poměrně ztížily a stále ztěžují zejména individuální legální migraci lidem z méně rozvinutých zemí (Günter, 2016, s. 75). V důsledku nárůstu počtu nelegálních zahraničních pracovníků zavádí ČR v roce 2000 nově vízovou povinnost pro vstup do Česka některým zemím (Ukrajina, Rusko a Bělorusko) (Drbohlav, 2010, s. 75).

Dalším zásadním krokem ve vývoji migrace byl vstup České republiky do Evropské unie v roce 2004, kdy bylo nutné české normy sladit s ostatními státy EU, čímž došlo ke změkčení dosavadní politiky. Ovšem zároveň ČR těžila z dublinského systému, který téměř imigraci uprchlíků eliminoval. Dublinská úmluva z roku 1990 se snažila zamezit podávání žádostí o mezinárodní ochranu uprchlíky ve více zemích EU (Günter, 2016, str. 75). Konkrétní kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některé z členských států stanoví nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 604/2013 známá jako Dublin III.

Je třeba konstatovat, že Česká republika se od roku 1989 bez problémů vypořádala s relativně početnými migračními vlnami, které ČR zasáhly. Jak Günter (2016, s. 73) uvádí, jednalo o příliv uprchlíků z Balkánu (v důsledku války v Bosně a Hercegovině či v Kosovu), z Kavkazu (Čečensko) či ze zemí bývalého SSSR (Bělorusko, Ukrajina aj.), kde došlo k ekonomicko-politickým střetům a propadům. Přestože tito lidé pochází z velmi odlišného socio-kulturního prostředí, jejich přítomnost nepůsobí v ČR větší potíže. Dále se také v ČR nachází imigranti ze zemí blízkého a středního východu (Afganistán, Irák, Sýrie) a z celé řady afrických zemí a také nebyly zaznamenány větší problémy v soužití s českou majoritou.

V současné době se imigrační politika ČR řídí platnými zákony (zákon o pobytu cizinců, zákon o azylu a další předpisy) a také mezinárodními úmluvami (Ženevská konvence, Úmluva o právech dítěte, evropské směrnice a další lidskoprávní úmluvy) a také konkrétními vládními strategickými dokumenty a programy (nově z roku 2015 Migrační strategie vlády ČR). Günter (2016, s. 75) předkládá pět druhů imigračních politik, které ČR aktuálně uplatňuje:

1. *návraty krajanů (dobrovolná migrace);*
2. *azylovou proceduru a státní integrační program (reakce na migraci nedobrovolnou);*
3. *programy přesídlení uprchlíků: v součinnosti s Vysokým komisařem OSN pro uprchlíky a dalšími zainteresovanými státy – fakticky jde o to, že je již v nějaké třetí zemi posouzena adekvátnost ochrany daného jedince či rodiny, a pokud je shledána odůvodněnou a český stát se rozhodne těmto lidem nabídnout ochranu v ČR, jsou následně legální cestou dopraveni do ČR (kombinace nedobrovolných uprchlíků s dobrovolným rozhodnutím přesídlit do ČR);*
4. *pracovní a jinou migraci: dobrovolná a neřízená migrace, mj. i slučování rodin, podnikání, studium a další formy dlouhodobého pobytu v ČR;*
5. *programy řízené migrace kvalifikované pracovní síly.*

2.2 Integrace

Integrací v kontextu přistěhovalectví rozumíme obousměrný proces sjednocení obyvatel hostitelské země a imigrantů do jedné společnosti, kdy imigranti zastávají obdobné postavení jako členové majoritní populace (Drbohlav, 2010, s. 91).

Barša (2003, s.231) předkládá tři roviny integrace imigrantů do majoritní společnosti – kulturní, sociálně-ekonomickou a občansko-politickou.

Kulturní integrace

V kulturní rovině pak rozlišujeme asimilaci, tavicí tyglík, kulturní pluralismus a můžeme zařadit i multikulturalismus. O **asimilační integraci** hovoříme tehdy, když dochází k úplnému splynutí menšiny s celkem, přičemž menšina opouští zvyky a hodnoty, které ji od majoritní společnosti odlišovali. Pokud menšina splyne s celkem, ale přitom je schopna majoritní společnost obohatit o některé své znaky, mluvíme o **tavicím tyglíku**. V případě **kulturního pluralismu** se jedná o zachování kulturní odlišnosti a soudržnosti menšiny, ale jejím ekonomickém a politickém plném zapojení do společnosti. **Multikulturalismus** je pak silnější alternativa pluralismu, kdy kulturní odlišnost je žádoucí a vyzdvihuje se její prospěšnost.

Sociálně-ekonomická integrace

Sociálně-ekonomická integrace může být úplná nebo částečná. **Úplnou** sociálně-ekonomickou integraci bychom mohli nazvat **ekonomickou asimilací**. V tomto případě etnicko-kulturní původ imigrantů nemá žádný vliv na jejich sociálně-ekonomické postavení. O **částečné** sociálně-ekonomické integraci můžeme hovořit tehdy, když členové určitých skupin mají významně horší šance hospodářského úspěchu než příslušníci skupin jiných.

Občansko-politická integrace

V této oblasti rozlišujeme asimilaci a akomodaci. **Politická asimilace** je stav, kdy etnická příslušnost neovlivňuje šanci na zaměstnání ve státní správě či možnost být volen na úřednické a politické posty. Členové menšin jsou voleni či vybíráni nezávisle na svém původu a jsou obsazováni v počtech úměrně k celkovému počtu obyvatel. O **akomodaci** se jedná tehdy, když se záměrně bere ohled na etnicko-kulturní menšiny ve státní správě či na politických pozicích. Snahou je obsadit tyto pozice a místa členy menšin z důvodu zabránění jejich občansko-politické segregaci.

2.2.1 Integrace v České republice

První kroky ve směru integrační politiky byly učiněny v souvislosti s uprchlickou problematikou, kdy v prosinci 1991 česká vláda přijala základní principy zaměřené na integraci uprchlíků, které zahrnovaly také integraci českých krajanů a jejich rodinných příslušníků, kteří přicházeli z Ukrajiny a Běloruska, později také z Kazachstánu. Mimo jiné jim bylo umožněno za preferenčních podmínek získat trvalý pobyt. V dalším období se integrační politika zaměřuje na skupinu migrantů se statutem uprchlíka s tím, že od roku 1994 vešel v platnost zvláštní program s názvem „Státní asistenční program pro integraci“, jehož hlavním smyslem bylo nabídnout uprchlíkům nájemní bydlení, dále bylo v rámci tohoto programu nabízeno i sociální a pracovní poradenství a bezplatné kurzy českého jazyka. Dále jako reakce na zvýšený počet pobývajících cizinců v Česku vznikl v roce 1999 vládní dokument pod názvem „Zásady koncepce integrace cizinců na území České republiky“, na který navázala v roce 2000 „Koncepce integrace cizinců na území ČR“, která již byla konkrétnější a podrobnější. Ta řešila převážně rozvržení kompetencí a odpovědnosti za přípravu projektů v oblasti integrace migrantů mezi vládními resorty. Od roku 2004 je integrační politika více koncepčnější, dochází k přesunu odpovědnosti za koordinaci integrační politiky z MV ČR na MPSV ČR. Vzniká „Aktualizovaná koncepce integrace“, která představila čtyři prioritní oblasti integrace: 1. znalost českého jazyka, 2. ekonomická soběstačnost, 3. orientace migrantů ve společnosti, 4. vztahy migrantů s příslušníky majoritní společnosti. V roce 2008 se přesouvá odpovědnost za koordinaci integrační koncepce zpět z MPSV ČR na MV ČR, které v roce 2009 vymezilo jako hlavní cíl české integrační politiky předcházet vytváření uzavřených komunit migrantů a zároveň předcházet jejich sociální exkluzi. Jako klíčové vidí zřízení integračních center ve všech krajích, které by migrantům poskytovaly informační a poradenské služby a nabízely jim jazykové a sociokulturní kurzy. V témže roce byl přijat antidiskriminační zákon (Drbohlav, 2010, s. 72-85).

V současné době integrační politika nadále spočívá především na principech praktické spolupráce všech, kdo mohou přispět k úspěšnému průběhu integrace, efektivitě integračních opatření, zvyšování informovanosti všech aktérů v procesu integrace, jasných a uchopitelných výsledků všech integračních aktivit, nových nástrojů (přímá spolupráce s obcemi, emergentní projekty obcí), podpory rozvoje občanské společnosti – zejména pak v regionech v souvislosti s vytvářením regionálních integračních center (MV ČR, ©2018).

Aby mohlo dojít k úspěšné integraci jsou potřeba určité základní předpoklady:

- **Znalost českého jazyka** jako nástroje pro začlenění do společnosti a rozvoj vzájemných vztahů mezi migranty a majoritní společností, a dále jako klíčový faktor pro získání vzdělání, kvalifikace či přístupu na trh práce – tedy sociální a ekonomickou soběstačnost migrantů (u dětí je znalost českého jazyka předpokladem pro naplnění rovných příležitostí zejména v oblasti vzdělávání).
- **Ekonomická soběstačnost**, kdy je za jeden z předpokladů považována zejména informovanost migrantů o svých právech a povinnostech v souvislosti např. se zaměstnáním, či podnikáním v ČR, a dále finanční soběstačnost v souvislosti s uspokojováním základních životních potřeb, a to zejména v oblasti bydlení, péče o rodinu, vzdělávání, aj.
- **Orientace v přijímání společnosti**, tedy snaha o maximální možnou informovanost migrantů v oblasti svých práv a povinností, seznámení se s místními poměry a zvyklostmi, podpora soběstačnosti migrantů (snížení míry jejich zranitelnosti).
- **Vzájemné vztahy migrantů a majoritní společnosti**, tedy harmonické a bezkonfliktní soužití mezi migranty a většinovou společností, zachování sociální soudržnosti obdobně jako snaha o eliminaci izolace či sociálního vyloučení migrantů. Navazování vztahů a vzájemná komunikace migrantů a majoritní společnosti je nezbytná pro vzájemné porozumění a jejich začlenění do společnosti (Bejček, 2016, s. 74).

Naplnění uvedeného posledního bodu však naráží na předsudky a stereotypy, jak ze strany majoritní společnosti, tak i ze strany migrantů, které mohou vzájemné vztahy narušit.

2.2.2 Předsudky a stereotypy

Tyto dva pojmy odrážejí reálnou situaci v lidské společnosti, kde se příslušné jevy vyskytují ve velkém počtu ve vztazích mezi etniky, národy, rasami a kulturami.

Pojem **předsudek** pochází z latinského *praejudicium* a během vývoje se jeho význam měnil. Nejdříve znamenal *precedent* neboli úsudek, který vycházel z dřívějšího rozhodnutí a zkušenosti. Později, v angličtině, získal význam úsudku, který si člověk vytvoří ještě před tím, než skutečně prozkoumá a zjistí fakta – tedy úsudku předčasného a ukvapeného. V dnešní době má tento pojem zároveň emocionální nádech, jedná se o předsudek unáhlený a neopodstatněný, který může vyjadřovat jak přízeň, tak také nepřízeň. Alport (2004, s. 38) uvádí

ještě další definici, která říká, že předsudek znamená *smýšlet o ostatních špatně bez náležitého opodstatnění*.

Šišková je toho názoru, že předsudky se tvoří na základě hodnotových vzorců chování, tradic, zkušeností a informací a ze sociální percepce, přičemž nás vedou k takovým závěrům, které přijímáme jako pravdivé ovšem bez jakýchkoli důkazů. Generalizací těchto předsudků a jejich sdílení mezi lidmi dává prostor k vytvoření **stereotypů** (2001, s. 15). Toto zobecnění může vznikat na základě pouze jednoho znaku – například barvy kůže, momentálního chování, oblečení nebo náboženském přesvědčení. Odsoudíme nebo dokonce pokládáme někoho za méněcenného, aniž bychom ho skutečně poznali, a to jen na základě příslušnosti k určité skupině. Stereotypy a předsudky mají silný emocionální náboj, ovšem chybí jim racionální základ (Průcha, 2007, s.67).

Pokud nesou předsudky a stereotypy negativní emocionální náboj, dochází ve společnosti k vytváření bariér. Tyto mohou být dle Šiškové (2001, s. 15) odbourány pouze získáním pravdivých a odborných informací a získáním pozitivních zkušeností jak ze strany majoritní společnosti, tak imigrantů.

2.2.3 Kulturní šok

V následující části bychom chtěli vymežit pojem, který je spojen se změnami, které příchodem imigrantů do nového neznámého prostředí hostitelské země, vyvolávají. Hovoříme o **kulturním šoku**, který je kulturní, psychickou a emocionální reakcí těch, kteří již nějakou dobu pobývají v cizí kultuře.

Kulturní šok vyvolávají změny, odlišnosti, nedorozumění a neporozumění cizí kultuře a prostředí. Jedinec, vyvázaný z původní kultury a každodenního života, je vystaven adaptaci na nové, neznámé a nezvyklé prostředí. Kulturní šok vyvolávají zejména nečekané události a zjištění, které vznikají v důsledku kontaktu s cizí kulturou. Kulturní šok zahrnuje náhlou nejistotu, strach, úzkost, dezorientaci nebo zmatenost ve vztahu k cizímu jazyku, hodnotám, normám, zvykům, pravidlům i sociálním situacím. Jedinec si není jistý tím, co se od něho očekává a co může očekávat od cizí kultury a společnosti. Doprovází jej subjektivně vnímané pocity vlastní nedostatečnosti a selhání, které ústí v bezmocnost, nedostatek důvěry, odvahy a ztrátu sebedůvěry (Půtová, 2017).

Průběh kulturního šoku se v literatuře obvykle člení do čtyřech fází:

1. **Nadšení** – neboli euforie, kterou příchozí zažívá těsně po příjezdu do nové země. Tato fáze je charakteristická objevováním, vzrušením a okouzlením. Tato fáze trvá několik dní a týdnů.
2. **Frustrace** – neboli vystřízlivění, které následuje bezprostředně po počátečním nadšení. Tato fáze se také nazývá fází kulturního šoku. Člověk začne kriticky vnímat negativní stránky nové kultury, kterou srovnává s tou původní. Zažívá pocity úzkosti, hněv a zlobu. Nově příchozí čelí realitě, je dezorientován a narůstá bezmocnost. Tato fáze trvá týdny až měsíce. Někteří mohou v této fázi cítit potřebu svůj pobyt v nové zemi ukončit a vrátit se zpět domů, nebo (v případě uprchlíků) odcestovat do jiné země.
3. **Přizpůsobení** – fáze přizpůsobení představuje postupné přijímání a porozumění nové kultuře a oslabování vazeb k původní kultuře.
4. **Adaptace** – Jedinec začíná rozumět jazyku, postupně se orientuje ve společnosti, cizí zemi začíná vnímat jako nový domov (Bejček, 2016, s. 57).

3 UPRCHLICTVÍ

Důležitým faktorem v pojetí migrace je, zda se jedná o dobrovolnou migraci, kdy migrant odchází ze země původu dobrovolně, nebo se jedná o migraci vynucenou, kdy je člověk ze země vyhoštěn, nebo je k odchodu donucen z důvodu ohrožení života, nebo z důvodu extrémní chudoby (Bejček, 2016, s. 22).

Uprchlíky v tomto kontextu chápeme jako ty, kteří svou zemi opouští nedobrovolně, nuceně, proti své vůli, a to pod vlivem okolností, které ohrožují jejich životní existenci (Bejček, 2016, s. 22). Definicí pojmu pak nalezneme v čl. 1 odst. A (2) Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 (Ženevská konvence), která byla v roce 1967 rozšířena o tzv. Newyorský Protokol. V jejím znění je uprchlíkem osoba, která je *nedobrovolně nucena opustit zemi svého původu či zemi, ve které se obvykle zdržuje, a to v důsledku pronásledování z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodu příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, je neschopna přijmout nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám odmítá přijmout ochranu své vlasti.*

Podle této úmluvy, která definuje pojem uprchlíka a uvádí také důvody, které jej vedou k migraci, rozeznáváme, zda přichází je tedy skutečně uprchlík, nebo se jedná o běžného ekonomického migranta. Toto rozlišení přehledně uvádí v tabulce autoři Vizinová a Preiss (1999, s. 96).

Tab. 1: Porovnání charakteristik mezi uprchlíkem a migrantem

Charakteristika	Uprchlík	Migrant
Motivace	Vytlačen	Přitahován
Zdroj	Útlak, strach	Vlastní aspirace
Země původu	Odmítnut jí	Odmítnul jí
Rozhodnutí	Nedobrovolné	Dobrovolné
Odchod	Náhlý	Plánovaný
Kontext	Ztráty, obavy	Očekávání a naděje
Návrat domů	Nemožný	Možný
Kontrola nad vlastní situací	Ztráta kontroly	Získání kontroly
Časová orientace	Na minulost	Na budoucnost
Sociální uprchlíci	Ostatní uprchlíci	Místní obyvatelé
Očekávání	Změna situace	Práce a vzdělání

Zdroj: VIZINOVÁ, Daniela a Marek PREISS. *Psychické trauma a jeho terapie (PTSD): psychologická pomoc obětem válek a katastrof*. Praha: Portál, 1999, s. 96.

3.1 Fenomén tzv. Islámského státu

V úvodu, než budeme hovořit o vzniku Islámského státu a situaci, která poté na blízkém východě nastala, si vymežíme pojem islám. **Islám** je jedno ze světových náboženství, založené Muhammedem, které čerpá z judaismu a křesťanství. Základem islámu je víra v jednoho Boha (Alláha) a jeho proroka Muhammada. Vyznavači islámu (muslimové) jsou rozděleni do dvou hlavních větví – sunny a šíty. Učení islámu má své základy v koránu (tzv. svatá kniha) a šaría (kodex islámského práva). Současný vývojový proud **islámský fundamentalismus**, který hlásá a prakticky uplatňuje návrat k základu islámského náboženství a požaduje obnovu čistoty islámu, je nesnášenlivý zejména v náboženském a politickém ohledu (Maříková, 1996, s. 326, 455, 456).

I když by se mohlo zdát, že Islámský stát (IS) povstal z ničeho, jeho vznik nebo spíše jeho předchůdce, sahá až do roku 1999. *Dá se říci, že se jedná o odnož struktury Al Qáida a zastává extrémně fundamentalistickou verzi sunnitského islámu – salafismus. Cílem uskupení je obnovit chalífát, a to na území, které kdy v dějinách bylo pod muslimskou nadvládou* (Šmíd, 2014). Salafismus se vyznačuje návratem ke kořenům islámu a očištěním islámu od všech nových vlivů. Mez salafisty patří také džihádisté.

Samotný Islámský stát však byl vyhlášen 29.6. 2014, kdy před tím od roku 2011 k tomuto kroku dospěl vývoj situace na Blízkém východě. Počátky protestů na Blízkém východě odstartoval zoufalý čin šestadvacetiletého Tunisana, který se v prosinci 2010 polil benzínem a zapálil. Následkům v lednu 2011 podlehl a stal se vzorem pro mladou generaci Arabů, s jehož osudem se ztotožnila celá jedna generace. Jeho čin byl výsledek extrémní chudoby, ze které neviděl žádné východisko. Ve dvaceti z dvaadvaceti zemí arabského světa vyšli v následujících týdnech mladí lidé do ulic. Důvodem jsou represe, korupce a chudoba, které na ně doléhají. Hovoříme o „arabském jaru“. (Hermann, 2015, s. 19, 20)

Přestože byla vlna protestů, která se přehnala přes arabský svět, ve většině států zastavena (díky represím nebo naopak finančním dotacím), ve čtyřech zemích museli prezidenti odstoupit – v Tunisku, Egyptě, v Libyi (Mu'ammár al-Kadadáfí byl později 20. října 2011 zabit) a v Jemenu. V Sýrii a Libyi násilné konflikty vyústily v občanskou válku (Hermann, 2015, s. 20,21).

Následkem protestů dochází k rozpadu arabských států, ale bez toho, že by se tvořil náznak nového uspořádání arabského světa. Občanská válka v Sýrii a nestabilita v Iráku (mimo jiné

podpořena svržením Saddáma Husajna za pomoci vstupu USA v roce 2003 do války s Irákem) vytváří prostor pro radikální skupiny. Toho Islámský stát v Sýrii a Iráku využil a *nabízí svým stoupencům to, co hledají: identitu, bezpečné teritorium, nezávislost na druhých, veřejné služby, legitimní řád* (Hermann, 2015, s. 26).

Již před vyhlášením Islámský stát postupně zabírá území v Sýrii a Iráku. *Z počátku roku 2014 vede IS ozbrojené útoky především na kurdské oblasti, kde kromě muslimských Kurdů masakrovali především jezídské Kurdy a místní křesťany, kteří v severním Iráku žili přes jeden a půl tisíciletí* (Šmíd, 2014). Tento postup IS k hranicím Turecka podnítl ke společnému boji proti IS Bašára Asada, Írán a USA.

Se záměrem získat území a očistit islám *dochází k excesivnímu až genocidnímu násilí na křesťanech, jezidech, šíitech, ale mnohdy i umírněných sunnitech* (Šmíd, 2014). Ovšem nastolení pořádků a správy mnohým sunnitům vyhovuje. Akceptují všechna omezení (i zavedení šari'y), neboť IS jim zajišťuje služby, které potřebují pro svůj každodenní život.

Hermann (2015, s. 53-56) vidí úspěch IS díky šesti faktorům. Prvním z nich je personální síla, kdy z 800 bojovníků v roce 2008 počet vzrostl na 31 tisíc na začátku roku 2014, a to díky vyplácení vysokého žoldu. V zemi, kde panuje chudoba byl IS atraktivním zaměstnavatelem. Dalším důvodem úspěchu IS byla efektivní vojenská organizace. Při svých vojenských vpádech IS uplatňoval taktiku mobility, teroru a psychického deptání. Třetím bylo množství a kvalita zbraní a munice. Čtvrtým důvodem úspěchu byl promyšlený systém financování, který umožnil IS získat nezávislost na cizích finančních zdrojích. Finance získávali převážně nelegálním prodejem ropy, vybíráním výpalného, vymáháním výkupného, prodej starožitností ze zabaveného majetku vyhnaných menšin a zavedením daně. Dalším faktorem bylo státní uspořádání. IS nebyl jen ideologií, on skutečně existoval. Arabským islamistům nabídl bojovat pro islám a pro boha, evropským a ruským pak nabídl ideologii boje a iluzi slávy. Posledním faktorem byla skutečnost, že IS měl útočiště jak v Iráku, tak i v Sýrii a mohl, pokud byl pod tlakem v jedné zemi, zaměřit své síly na zemi druhou.

Spojením sil hlavně USA, Ruska, Turecka, syrské, irácké a kurdské armády postupně IS ztrácí svá území. 9.12.2017, po třech letech bojů, ohlašuje irácký premiér Hardar Abádí porážku teroristické organizace Islámský stát (IS) na území Iráku. V Iráku a Sýrii však zůstává dál téměř 3000 bojovníků IS a ti stále představují hrozbu.

3.2 Křesťanství a jeho postavení v islámském světě

Křesťanství je odvozeno od jména Kristova (z řečtiny christos = pomazaný, ekvivalentem je hebrejské mašíach = mesiáš) a jde tedy původně o titul – Ježíš, ten „Pomazaný“ nebo „Mesiáš“. Křesťanství je náboženským proudem založeným na víře ve spasení skrze Ježíše Krista, který svou smrtí vykoupil hříchy lidstva. Zformovalo se v Palestině a rozvíjelo se zpočátku v rámci judaismu. Z Palestiny se dále rozšířilo, a to primárně na evropském kontinentě, kde se stalo tvůrcem daného typu kultury. Základní myšlenky křesťanství jsou obsaženy v bibli, která se dělí na Starý zákon (převzatý z judaismu) a Nový zákon (Maříková, 1996, s. 544).

Přestože rané křesťanství na Východě zaznamenalo rozkvět, v současné době jsou křesťané v islámských zemích tvrdě pronásledováni a vyhlazováni. Již v době založení islámu byli muslimové povinni šířit svoji víru mečem a pro křesťany neměli pochopení a pokládali je za nižší náboženství (Šoltész, 1990, s. 43). V současné době, jak uvádí Hermann, panuje na Blízkém východě apokalyptická nálada. Nejdříve se blízkovýchodní křesťané zejména v Turecku a Egyptě stali obětí nového nacionalismu. Následně začátkem 21. století pokračoval jejich exodus jako důsledek invaze do Iráku a islamistického násilí. Na začátku 20. století křesťané tvořili v této části světa dvacet procent obyvatelstva, dnes jich zde žijí necelá čtyři procenta (2016, s.74).

V **Iráku** je situace křesťanů a ostatních menšin horší než v Sýrii. V červnu až září 2014 Islámský stát vyhnal nebo popravil všechny, kdo nepřijali jeho verzi sunnitského islámu. V Mosulu měli křesťané na vybranou, aby přestoupili na islám, nebo aby jako chráněnci platili daň z hlavy. Na rozhodnutí měli 24 hodin. Většina z 35 000 křesťanů, kteří ve městě žili okamžitě uprchla. Pět rodin bylo na útěk příliš starých, a tak konvertovali k islámu. Poprvé po 1600 letech v Mosulu nežijí žádní křesťané (Hermann, 2016, s. 71,72).

Ale není to jen Irák, kde jsou křesťané pronásledováni. Pro příklad uvedeme některé země převážně s muslimským obyvatelstvem, kde k perzekucím dochází.

Afganistán je země s omezenou svobodou náboženského vyznání, kde 99,8 % jsou muslimové. Afghánští křesťané nemohou otevřeně pořádat bohoslužby a mnozí jsou nuceni svou víru skrývat, neboť jim hrozí intenzivní pronásledování ze strany příbuzných a sousedů. Odpadlictví a konverze je podle (v Afghánistánu platného) práva šaría možné trestat smrtí. Za odpadlictví dosud nikdo popraven nebyl, obviňováni však místní konvertité občas bývají.

Írán zavedl v roce 1979 šíitskou muslimskou vládu, která v zemi rázně potlačila jakýkoli jiný směr islámu. Navzdory ústavní záruce náboženské svobody je šíitský islám v podstatě státním náboženstvím a všechna další vyznání jsou zde v nepřízni. V Íránu žije 99,02 % muslimů a 0,33 % křesťanů. Většina křesťanů patří k tradičním arménským či syrským komunitám. Pastoři nesmějí kázat v perštině (farsí) ale pouze v arménštině. Misijním organizacím není do Íránu vůbec povolen vstup. Otevřené svědectví je křesťanům zapovězeno a vláda má své špehy, kteří v tomto směru činnost křesťanů sledují. Křesťané jsou diskriminováni, co se týče vzdělání, zaměstnání nebo vlastnických práv. V listopadu 2005 byl před svým domem ubodán muslimský konvertita ke Kristu, Ghorban Dordi Tourani, který otevřeně svědčil muslimům. V roce 2007 provedla vláda rozsáhlý a vysoce koordinovaný zátah na křesťany. Následovalo zatýkání, vyšetřování a konfiskace tisíce Biblí.

Spojené arabské emiráty na svém území povolují shromáždění jen zahraničním křesťanům. Islám je státním náboženstvím a většina muslimů jsou sunnité. V zemi žije 65,45 % muslimů, 17 % hinduistů a 9,25 % křesťanů. Křesťanské vzdělání a svědectví tamnímu obyvatelstvu je přísně omezeno.

V **Turecku** žije 99,64 % muslimů a 0,32 % křesťanů. Navzdory ústavním zárukám náboženské svobody zde křesťanství v mnoha směrech svobodu nezakouší. Mnozí politici, policie i vzrůstající hnutí islamistů, to vše je čemukoli křesťanskému velmi nepřátelské.

Súdán je největší africkou zemí. Od roku 1983 tam přišlo kvůli občanské válce o život takřka dva miliony lidí a další čtyři miliony uprchly za hranice. V roce 2003 vypuklo povstání v oblasti Dárfúr, kde mírové sbory dosud bojují za stabilitu. V roce 2005 byla podepsána mírová smlouva, která zdá se ukončila boje mezi muslimskou vládou na severu a jižní křesťanskou částí země. V zemi žije 65,00 % muslimů, 23,19 % křesťanů. Navzdory dvacetiletému pronásledování, nebo možná právě díky němu, církev v Súdánu roste. Život ale v této zemi, která nyní bojuje o vlastní stabilitu, zůstává nelehký (Hlas mučedníků, 2017).

4 INTEGRACE KŘESŤANSKÝCH UPRCHLÍKŮ – PROJEKT NADAČNÍHO FONDU GENERACE 21

V reakci na silné pronásledování křesťanů v Iráku a Sýrii, zapříčiněné vzestupem radikálního islámu na tomto území a vytvořením tzv. islámského státu, inicioval Nadační fond Generace 21 projekt přesídlení a integrace 153 křesťanských uprchlíků do ČR.

4.1 Pronásledování křesťanů v Iráku po nástupu islámského státu

Citujeme úryvky ze zpráv zveřejněných na webu NF Generace 21 www.gen21.cz

V červnu roku 2014 padlo do rukou tzv. islámského státu (IS) třímilionové město Mosul. Desetitisíce křesťanů jsou na útěku před fanatickými hrdlořezy pod černou vlajkou. Někteří zatím zůstávají ve 30 km vzdáleném většinově křesťanském městě Karakoš. I zde na ulice začínají dopadat rakety a pak se ozývá střelba. Nakonec kurdští bojovníci – pešmergové – ustupují a opouštějí město. Zoufalí křesťané masově prchají. Berou si s sebou narychlo jen, co stačí popadnout do ruky.

Těm šťastnějším se podaří dostat do kurdské metropole Erbilu. Spí venku v parcích, později ve stanech a tělocvičnách, nakonec jsou na dlouhé měsíce umísťováni do více, či méně vybavených uprchlických táborů nebo se jim podaří najít místo v domech místních křesťanů, kteří již dříve odešli do ciziny. Ti méně šťastní jsou vězněni, mučeni, znásilňováni, unášeni nebo vražděni.

Svět oblétají děsivé fotografie podřezaných a umučených obětí novodobého holocaustu, který postihuje irácké křesťany, jezidy a další s radikálním islámem neslučitelné skupiny obyvatel severního Iráku.

Genocida vůči náboženským menšinám v Iráku a později také v Sýrii již trvá přes deset let. Nyní se o ní svět dozvídá novým způsobem.

4.1.1 Uprchlický tábor v Erbilu

Rozsáhlé oblasti ninivského údolí se v posledním roce dostaly pod nadvládu Islámského státu (tzv. křesťanský pás) a byly od křesťanské populace „vyčištěny“. Ihned po obsazení Mosulu Islámským státem byli křesťané vyzváni k okamžitému opuštění města pod hrozbou smrti. Z města Karakoš, které bylo významným křesťanským střediskem, byli nejen všichni

křesťané vyhnáni, ale došlo též k obětem na životech v důsledku ostřelování lehkými zbraněmi i dělostřelectvem, výbuchů aut s náložemi atd. Navíc v současné době dochází dle zpráv v iráckých médiích též k srovnávání veškeré zástavby města se zemí, takže se uprchlíci nebudou mít kam vrátit, ani kdyby došlo k ukončení konfliktu. Mnozí utíkající byli na cestách hlídkami Islámského státu oloupeni o veškerý majetek a do Erbilu často dorazili jen v tom, co měli na sobě.

Jeden z kněží, který nemůže být jmenován s ohledem na rozpor jeho postoje s jeho nadřízenými, nám řekl: „Irácký křesťan je dnes jako člověk na kapačkách. Každý týden navíc v této situaci je průšvih. Včera bylo pozdě tuto zemi opustit. To, co proudí v těch kapačkách je finanční a materiální pomoc ze Západu, na kterou se nelze spolehnout a která dlouhodobě a v posledním období zvláště, značně ubývá.“

4.1.2 Zpráva humanitárního pracovníka z tábora v Erbilu

Na území Kurdského regionu není situace křesťanských uprchlíků stabilizovaná. Místní úřady jim odmítají udělit trvalý pobyt, který je podmínkou k mnoha oprávněním nutným pro každodenní život. Jejich situace je vnímána jako dočasná a úřady i obecná místní populace se brání jejich trvalému usazení. Lidé jsou diskriminováni jak z důvodů jazykových a národnostních – nemluví kurdsky, tak z důvodů náboženských – nejsou muslimové. Např. jim bývá odmítáno ošetření ve veřejném zdravotním systému, přičemž na soukromé zdravotnictví mají potíže finančně dosáhnout. Stává se, že pokud nemluví kurdsky, musí v nemocniční čekárně čekat celý den, dokud nejsou obslouženi všichni kurdsky mluvící pacienti. Další běžnou každodenní situací je napadání křesťanů pro jejich víru, kdy je běžnými obyvateli vyžadována jejich konverze na islám (ze strany dalších čekajících v ordinaci, taxikářů, atd.) a vyhrožování tím, že jednou stejně budou ke konverzi donuceni a i Erbil bude čistě muslimský. Ženy bez mužského ochránce (vdovy, sirotci) jsou vystaveny sexuálnímu obtěžování a útokům, úředníci se s nimi v jejich záležitostech vůbec nebaví, neboť za vhodnou protistranu považují pouze muže.

V rozhovorech s konkrétními uprchlíky jsme zaznamenali různé další formy bezpráví: vyhnání provozovatelů obchodu z jejich obchodu bez možnosti domoci se nápravy, vyhrožování únosem rodiny ze strany muslimského podnikatele, pokud křesťan nestáhne svou žádost z výběrového řízení atd.

Traumatizující skutečností, na niž jsme v rozhovorech často narazili, je fakt, že lidé byli zrazeni vlastními sousedy, s nimiž se jejich rodiny po generace znaly. Lidé žili léta v míru se svými muslimskými sousedy, navštěvovali se, pracovali spolu, grilovali spolu, jejich předkové se znali po generace, sklízeli spolu pole, pomáhali si při stavbě domů. V době, kdy oblast dobýval Islámský stát najednou ti samí muslimští sousedé, začali křesťanům vyčítat, že jsou nečistí, nevěřící, odmítli jim, byť podat chléb. Lidé zde měli silnou regionální příslušnost, proto jsme slyšeli větu „Džama atna bauna“ (Naše vlastní skupina nás prodala / zradila.) nebo „Džama ahana bauna.“ (Náš vlastní lid nás prodal). Nejde jen o to, že přišli cizí bojovníci, aby dobyli jejich obce, ale že místní muslimská komunita se k nim přidala na úkor vlastních sousedů. Ti vnímali svou identitu do té doby spíše regionálně než nábožensky. To je věc, která je pro mnohé těžko pochopitelná a nedokážou se s ní smířit. „Co může být trpčícího, než když jsou významní občané vyhnáni z vlastního města?“, říkal mi Waad (stavební inženýr, 41 let).

4.1.3 Osobní výpověď jednoho z uprchlíků

Následuje přepis rozhovoru s jedním z uprchlíků v utečeneckém táboře v Erbilu.

Jméno: Anderyas

Povolání: truhlář

Rodinný stav: ženatý

Rok narození: 1959

Počet dětí: 2

Kde byli předtím? Co se stalo?

Pocházíme z Mosulu. Bylo tam velké pronásledování křesťanů. Mnoho lidí zabili. Zastřelili i naše příbuzné. Kdyby dnes někdo přišel do mého domu, pokud tam ještě stojí, viděl by, jak je plný stop po střelách. Můj nábytek byl plný kulek a průstřelů po kulkách. Bydleli jsme ve čtvrti Mosul Al-Jadida (to znamená Nový Mosul). V roce 2007 probíhaly těžké boje muslimských milic. Byli jsme ohroženi ze všech stran. Děti cestou do školy viděly, jak lidi podřezávají, což bylo pro děti traumatizující (dceři bylo tehdy 6 let). Viděly pobité lidi, muže, ženy, děti. Muslimové cestou do školy mé děti zastavovali a ukazovali jim sřatá těla a říkali: „Toto jednou uděláme vám“. Kvůli tomu všemu a psychickému stavu našich dětí jsme museli odejít.

Hrozila nám smrt. Dům byl na frontové linii, posetý kulkami. V roce 2007 jsme se tak přestěhovali z Mosulu do Bartelly. Tam jsme byli 4 roky. V roce 2011 jsme se přestěhovali do Qaraqoše, bylo to normální stěhování (ne útek kvůli nebezpečí), otevřel jsem si v Qaraqoši obchod. Tam jsme zůstali do 6. 8. 2014, když IS zaútočil na Qaraqoš. Odešli jsme rovnou do Erbilu. Nejdříve jsme bydleli u příbuzných. Snažili jsme si najít práci, abychom si mohli vydělat na nájem. Jsem truhlář. Syn práci sehnal. Nějakou dobu jsme byli v nájmu, ale pak už jsme neměli dostatek peněz na pokrytí výdajů – nájmu, léků a dalších, a tak jsme museli do uprchlického tábora. Tam jsme dodnes.

I zde máme strach, protože naši bývalí sousedé, kteří byli muslimové, nás zradili a zaprodali. Vidíme postup IS v mnoha oblastech vč. Kirkúku a Ramádi a útoky v křesťanské čtvrti v Erbilu. Jsme vyděšení a bojíme se tak, že nemůžeme věřit nikomu. Z tohoto strachu se mnozí zbláznili. Nemáme tu jistotu ničeho a žádnou naději. Je zde diskriminace v přístupu k zaměstnání pro lidi, kteří nejsou muslimové a Kurdové, proto tady nemůžu najít práci a uživit rodinu.

Situace v táboře:

Bezpečnost tábora: nejsou tam žádné zdi ani stráž, která by tábor chránila, ale dá se tam přežít.

Jazykové možnosti: Vedení tábora je kurdské, i celá oblast – nerozumíme si s nimi.

Možnosti, s kým si popovídat – kněží, psychoterapeuti: Ne.

Škola: Každý den vozím dceru do školy, 35 km tam a zpět. Byla to jediná možnost, kam jsme ji mohli dát.

Zdravotní podmínky – lékařská péče: Nemáme žádnou. Za vyšetření kvůli cukrovce jsem měl platit přes 6000 Kč, na to nemám.

Oblečení: Nedostáváme žádné.

Strava: Porce jídla nenaplní naše potřeby, ale dá se přežít.

Čas věnuji hlavně hledání práce.

4.2 Přesídlení iráckých křesťanských uprchlíků do ČR

Základem plánu NF G21 bylo najít zhruba stovku prověřených křesťanských uprchlíků, kteří jsou schopni integrace v ČR a kteří chtějí požádat právě ČR, aby je přijala. Dále vytvořit žádost, která bude mít většinu formalit potřebných pro budoucí azylové řízení. A dále zajistit pro ně z nabídek dobrovolníků ubytování, integrační program v souladu s požadavky MV a z dobrovolných darů českých i zahraničních dárců, kteří se NF hlásí, zajistit financování celého projektu.

4.2.1 Příprava přesídlení a rozhodnutí vlády

Po neúnavné práci v uprchlickém táboře v Erbilu, kde byli vybíráni a prověřováni vhodní kandidáti na seznam osob k přesídlení, a po jednáních potřebných ke schválení přijetí křesťanských uprchlíků do ČR, nakonec dochází ke kýženému výsledku. Vláda ČR na svém zasedání 14. prosince 2015 rozhoduje o přijetí skupiny 153 křesťanských iráckých uprchlíků do ČR.

Teprve nyní je možné, aby NF G21 začal jednat se sociálními a integračními organizacemi o poskytování odborných služeb, aby začal závazně hledat způsob letecké dopravy uprchlíků do ČR a vyhledávat místa pro jejich úvodní společné ubytování. Dokud projekt nebyl schválen vládou, nebylo možné nic závazně připravovat.

4.2.2 Přemístění uprchlíků do ČR

V období od 24. ledna do 19. února 2016 do ČR postupně přicestovalo 68 křesťanských uprchlíků. Původně plánovaný počet osob na seznamu byl 153.

NF G21 se zavázal k zajištění předodjezdových a popříjezdových lékařských prohlídek žadatelů o přesídlení, jejich letecké dopravy do ČR, jejich ubytování ve společných objektech schválených k tomu účelu pracovníky MV a později v bytech, k zajištění všech integračních a sociálních služeb a výuky českého jazyka přijatých osob v rozsahu odpovídajícímu platnému Státnímu integračnímu plánu.

4.3 Integrační program NF Generace 21

4.3.1 Začátek integrace - Jihlava, Okrouhlík

Leden – únor 2016

Prvních 35 uprchlíků se postupně, jak přijížděli, nastěhovalo do rekreační chaty Okrouhlík u Jihlavy. Zde byl zahájen integrační proces v souladu se smlouvou uzavřenou s MV ve spolupráci s místní odbornou organizací Centrum multikulturního vzdělávání Jihlava (CMV).

Integrační proces je pro všechny uprchlíky shodný a má tři základní fáze:

Zhruba první 2 měsíce pobyt ve společném ubytovacím centru, kde jsou dokončeny azylové procedury, podrobná popříjezdová lékařská prohlídka, seznamování s Českou republikou, českou kulturou, místními zvyklostmi atd., a především začíná intenzivní šestiměsíční kurs výuky českého jazyka v rozsahu minimálně 400 vyučovacích hodin.

Následují zhruba 4 měsíce, kdy jsou uprchlíci ubytováni již po jednotlivých rodinách v samostatných bytech ve větším městě, v jehož blízkosti byli před tím ubytováni společně. Zde mohou začít „normálně“ žít jako rodiny. Společně se však každý pracovní den dále scházejí v učebně k výuce češtiny a dalších socio-kulturních kursů. Zároveň probíhá ve spolupráci se sociálními pracovníky jejich registrace na nejrůznějších úřadech a institucích.

Poslední fázi projektu přímo podporovanou NF G21 je dalších minimálně 6 měsíců, kdy si uprchlíci hledají práci, případně se podle svých priorit mohou stěhovat po celé ČR za práci na místa, kde jim partneři NF G21 nabízejí ubytování a pracovní uplatnění. Předpokládáme, že po 12 měsících většina z uprchlíků bude schopna samostatného života, ale v jednotlivých případech může podpora pokračovat dál přímo nebo prostřednictvím partnerů NF G21.

4.3.2 Překážky a obtíže při integraci

Do ČR přicházejí lidé z různých společenských skupin a různého věku. Opustili svoji vlast v okamžiku, kdy se jejich bezpečnost i ekonomická situace stále zhoršovala, ale ještě se tam dalo žít. Možná to jde připodobnit k situaci Židů na území protektorátu na začátku 40. let minulého století, kdy práva Židů byla drasticky omezena, budoucnost a zkušenosti z Německa byly děsivé, ale přesto se dalo žít doma, mluvit česky a doufat, že to dopadne dobře. Tak to bylo, dokud ještě šlo nějak odejít do zahraničí. Když už tu žít nešlo, nebylo ani možné tuto zemi opustit a velkou část z nich čekal holocaust a smrt. Toto je situace křesťanů z Iráku.

Proto někteří uvažují o návratu zpět, když zjistí, že je to tu příliš jiné a těžké. A zvláště pro starší lidi jsou čeština i zdejší zvyky velmi těžké.

Navíc po měsících a letech stresu, děsivých zkušeností, útěků a čekání v uprchlických táborech nebo dočasných ubytováních náhle přijíždějí na bezpečné místo do ČR. V prvních dnech přichází standardně skoro u všech uprchlíků vlna radosti a euforie, kterou vzápětí střídá vlna smutku, stýskání, deprese, často projevy posttraumatických poruch. To vše se může projevovat výbuchy hněvu, kritiky a nespokojenosti. Na to vše musíme být připraveni a odborní integrační pracovníci o tom ví. Je škoda, když neznalost těchto přirozených reakcí je vykládána jako nevděčnost nebo jako znamení toho, že tito lidé pomoc, kterou dostávají, nepotřebují. Opak je pravdou. Někdy trvá měsíce až roky, než dojde ke stabilizaci těchto nálad a azylantů mohou normálně žít.

4.3.3 Třetí skupina uprchlíků - Z Iráku do Brna a Smilovic

Únor 2016

Na Pražském letišti Václava Havla přistává 19. února po namáhavé cestě dalších 41 křesťanských uprchlíků. Všichni jsou Iráčané; 33 z nich přicestovalo přímo z iráckého Erbilu (za doprovodu pracovníků NF), 8 již zmíněných cestovalo z libanonského Bejrútu (za doprovodu dalšího pracovníka), kde získali statut uprchlíků UNHCR. Z celkového počtu 153 uprchlíků schválených vládou ČR jich je na našem území již 68. Z toho 30 na Okrouhlíku u Jihlavy, 24 v Brně (zde se o ně starají brněňští spolupracovníci a dobrovolníci jihlavského CMV) a 14 ve Smilovicích u Třince, kde jsou v péči Slezské diakonie.

4.3.4 Čtvrtá skupina uprchlíků - Z Iráku do Prahy a Smilovic

Březen 2016

V doprovodu Jana Dezorta z NF G21 a Petra Janouška z Armády spásy přicestovalo 20. března odpoledne do Prahy dalších 21 uprchlíků z Erbilu. Z celkového počtu 153 jich je v ČR nyní 89. Většina z nové skupiny bude v první fázi společně ubytována v Praze v Braníku, kde se jim bude věnovat právě pražská Armáda spásy, ostatní se připojí ke skupině ve Slezsku.

4.3.5 Krize projektu

– V pátek 1. dubna 25 uprchlíků z Jihlavy ukončilo přijímání pomoci od NF G21, vzdalo se již uděleného azylu a následující den odcestovali ilegálně do Německa. Zde byli zadrženi a začalo probíhat správní řízení o jejich vrácení do ČR, resp. o případném udělení azylu v SRN. Jejich motivy jsou nejasné. Máme za to, že se jednalo o neuvážené rozhodnutí pod tlakem třetích osob, následků emočních otřesů po opuštění Iráku. Podle našich informací 2 muži ze skupiny zřejmě přesvědčili ostatní, kteří neměli v plánu opustit ČR.

– 7. dubna – 8 osob ze skupiny v Brně odletělo zpět do Iráku. Důvodem je muž, 63 let, který nám řekl, že „chřadne a umírá“ a chce zemřít v Iráku. Žel kvůli silným rodinným vazbám se s ním vrací i manželka a dvě dcery s částí rodiny. Tato rodina nám nikdy nelhala, jsou vděční za péči, na nic si nestěžují a stydí se a omlouvají, že to nedokázali předvídat předem.

– 14. dubna – zbylých 16 Iráčanů ze skupiny v Brně se náhle rozhodlo následovat „příkladu“ skupiny z Jihlavy. Také se vzdaly pomoci ze strany NF G21 a azylu a pokusili se odcestovat do SRN. Česká policie jim v tom však zabránila a po rozhovorech se zástupci státu se rozhodli nepožádat podruhé o český azyl, ale k dobrovolnému návratu do Iráku, který se uskutečnil 21. dubna.

– V důsledku jednání jihlavské skupiny uprchlíků nejprve pozastavil 1. dubna ministr vnitra Chovanec přijímání dalších uprchlíků z Iráku a 7. dubna jeho rozhodnutí potvrdila vláda ČR, která projekt NF G21 (ve smyslu přijímání dalších uprchlíků) ukončila.

Tento sled událostí nejvíce postihl křesťanské uprchlíky z Iráku, kteří měli v dubnu a v dalších měsících přicestovat do ČR. Nemoudré rozhodnutí jejich krajanů je připravilo o šanci na nový život.

4.3.6 Integrovaní úspěchy i úskalí integrace – jedinečné zkušenosti

V průběhu července a srpna 2016 jsme museli začít intenzivně řešit dilemata, která potom přecházela mnohdy i do roku 2017 – tedy, jestli víc češtiny, nebo ihned začít pracovat. I když má obojí svá pro i proti – obecně převládal názor začít pracovat co nejdříve. Tedy – naši Iráčané, a to jak v Praze, tak i Českém Těšíně zhruba od této doby, začínali nacházet práci. Ke konci února 2017 byly bez práce jen dvě jednotlivky a jedna rodina absolvující prodloužený intenzivní kurz češtiny. Součástí podpory ze strany našich partnerských organizací

zhruba od začátku dubna 2017 (či července v případě probíhajících kurzů) jsou také sociálně chráněná místa. Jednotlivé případy ovšem obsahují osobní data konkrétních lidí a není možné je podrobně zveřejňovat. Obecně můžeme napsat, že např. jeden z Iráčanů v tomto období pracoval v programátorské firmě jako IT odborník, další jako řidič, několik je zaměstnáno v gastronomii, další jako truhláři a další na zmíněných chráněných pracovních místech v sociální oblasti – naše práce tady ale pokračuje dál.

V této fázi projektu už všechny děti chodily do škol a měly své vlastní asistenty. Postupně začaly být odbourávány jak jazykové bariéry, kdy se děti učí podstatně rychleji, tak i bariéry vyplývající z toho, že třeba víc jak dva roky vůbec nechodily do školy a např. ve věku 15-ti let musely znovu získávat naprosté základy. V této situaci se již začala projevovat nadání těchto dětí – ať už umělecká nebo k dalšímu studiu – máme více případů přípravy na vstup na gymnázium. Jedno z „našich“ iráckých dětí bylo součástí družstva, které bylo na třetím místě v matematické olympiádě na městské úrovni v Praze. V úterý 20. června 2017 byl tento chlapec spolu se svým bratrem vybrán mezi 10 nejlépe se integrujících dětí imigrantů úspěšných ve škole za rok 2016. Toto ocenění uděluje česká kancelář organizace UNICEF.

Byly vybudovány vztahy mezi Iráčany a sbory a farnostmi v Praze i Českém Těšíně. Zapojení do komunitního a duchovního života na osobní úrovni bylo od počátku jedním z klíčových cílů i měřítkem úspěšnosti vlastní integrace. Ke konci roku 2016 tedy nebyli do komunitního života sborů zapojeni pouze jednotlivci, kde je zřetelné, že vliv posttraumatického šoku je hlubší a jeho řešení vyžaduje delší čas.

Posttraumatické syndromy se začaly projevovat už velmi záhy po přiletu Iráčanů. Roky nastřádaný stres a neřešené problémy všeho druhu (zdravotní, rodinně vztahové, pracovní návyky, dlouhodobá absence ve škole atd.) byly mimo jiné i jedním z podstatných aspektů vnějšně nelogického chování některých z těch, kteří Českou republiku opustili.

I v září 2016 nás opustila rodina Safa Quas Mousa. Tady bylo dalším klíčovým aspektem jejich návratu do Iráku to, že tzv. islámský stát se začat dostávat do defenzívy a tato rodina si vyhodnotila, že jim nehrozí natolik bezprostřední nebezpečí života, aby se do Iráku nemohli vrátit. Podobně se rozhodla i „babička“ jedné z rodin v důchodovém věku, která se v červnu 2017 vrátila ke svému druhému synovi do Iráku. Pomohli jsme jim tedy v pro ně nejkritičtější době a návrat do vlasti se už děl za jejich vlastní prostředky.

Naopak 6. září 2016 byl v rámci sloučení rodin přestěhován z Německa do Prahy nezletilý syn jedné z „našich“ rodin. Jednalo se o zlomovou situaci v celé rodině, kdy byla po měsících odloučení a nejistoty rodina opět pohromadě, což mělo zásadní dopad na jejich vnitřní stabilizaci. Zde musíme velmi poděkovat pracovníkům Ministerstva vnitra za jejich efektivní pomoc, bez které by toto nebylo možné.

4.3.7 Shrnutí integračního projektu slovy ředitele NF G21 (červen 2016)

V červnu 2016 pobývalo na území ČR 40 křesťanských uprchlíků, které NF G21 dopravil z Iráku. Z nich 19 (4 rodiny) jsou v péči Slezské diakonie a již bydlí každá rodina samostatně v bytech v Českém Těšíně. Dalších 21 Iráčanů je v Praze v péči Armády spásy. I Zde jsou již všichni v bytech. Na obou místech pokračuje výuka češtiny, část dětí chodí do školy, první z azylantů začínají pracovat a všichni jsou za pomoc velmi vděční a zatím mají v plánu zůstat v ČR.

Jak bylo zmíněno, potýká se tým NF G21 na cestě k záchraně iráckých křesťanů s mnoha obtížemi a nástrahami. Pomáháme lidem z jiné kultury. Setkáváme se ze strany Iráčanů i Čechů s různými reakcemi, od ohromné vděčnosti, nezištné pomoci a podpory až po odmítnutí, pomluvy, otevřenou nenávist a třeba i výhružky smrtí.

Různí lidé od začátku vyslovovali obavy, že celé úsilí je marné, že se nikdy nepodaří žádné křesťanské uprchlíky dostat do ČR, že je to prostě nemožné. Nyní jsou tu obavy z toho, že všichni utečou do Německa, nebo se vrátí zpátky do Iráku, nebo něco jiného... Žel náš projekt není výjimkou a jako snad u všech přesídlovacích projektů na světě se část přesídlených pokouší dostat do třetí země, část se vrací domů a jen část zůstává a nabízenou pomoc přijímá.

Za tým Nadačního fondu Generace 21,

*Jan Talafant
20. června 2016*

4.3.8 Další zpráva NF G21 (červen 2017)

Jsmo rádi, že se nenaplnila naše nejhorší očekávání a situace na severu Iráku se alespoň zdánlivě stabilizovala a tzv. islámský stát je nyní na ústupu. Přesto nebezpečí pro křesťany, a nejen pro ně na tomto území trvá.

V těchto dnech zůstává v ČR 34 křesťanů z Iráku, kteří se tu rozhodli žít, pracovat, studovat a snad i zapouštět kořeny. Většina z dospělých dnes pracuje, většina z dětí je úspěšná ve škole, skoro všichni se domluví česky.

Jsme rádi, že podle posledních informací dosud zůstává i dalších 22 Iráčanů z našeho seznamu v bezpečí v Německu – i když po mnoha potížích, které tím způsobili sobě i ostatním zapojeným do celého projektu.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 ÚVOD K VÝZKUMU

Praktická část diplomové práce se věnuje integračnímu procesu z pohledu rodiny křesťanských uprchlíků. S ohledem na cíle výzkumu jsme si jako výzkumný přístup zvolili kvalitativní výzkum. V praktické části se zabýváme výzkumným problémem a výzkumnými otázkami, stanovili jsme si cíle výzkumu. Dále se věnujeme pojetí výzkumu, výzkumnému souboru a zvolené metodě sběru dat. Následně se zaměříme na analýzu a interpretaci dat a seznamujeme čtenáře s problémy výzkumného šetření. V poslední kapitole pak předkládáme výsledky výzkumu.

5.1 Výzkumný problém

Výzkumný problém byl stanovený na základě zájmu výzkumníka o danou problematiku, neboť téma migrace, přistěhovalectví a integrace je celoevropským problémem a v současné době zasahuje i celou společnost v České republice. Se zamyšlením nad tím, zda přijmout imigranty, kteří se chtějí v České republice usadit a začít zde nový život, souvisí řada často kontroverzních otázek. Jaké podmínky pro rodiny a jednotlivce vytvořit tak, aby se mohli stát platnou součástí naší společnosti, aniž bychom při tom současně naši společnost ohrozili. Zde potřebujeme přihlídnout také k důvodům, které rodiny vedou k migraci a pochopit, že ne vždy je to jejich dobrovolné rozhodnutí.

Výzkumný problém jsme si stanovili v těchto výzkumných otázkách:

1. Jaké důvody vedli rodinu k přestěhování do České republiky?
2. Jak se rodina vyrovnává s kulturními rozdíly?
3. S jakými problémy se rodina potýká během integračního procesu?
4. S jakými reakcemi se rodina setkává ze strany majoritní společnosti?
5. Jak se naplnila její očekávání?

5.2 Cíle výzkumu

Ve výzkumu jsme si stanovili dva hlavní cíle. Prvním cílem výzkumu této diplomové práce je zmapovat příčiny migrace rodiny křesťanských uprchlíků z Iráku. Druhým cílem je zjistit faktory, které mají vliv na integraci této rodiny do společnosti v České republice.

5.3 Pojetí výzkumu

Vzhledem k porozumění zkoumané oblasti týkající se integrace křesťanských uprchlíků je vhodný kvalitativní výzkum, který vede k hlubšímu vhledu do zkoumaného problému a odhalení jeho podstaty. Kvantitativní pojetí výzkumu se v tomto případě nejevilo jako vhodné a účelné.

5.4 Volba výzkumné metody

S ohledem na cíl výzkumu a zajištění potřebných dat a informací jsme jako nejvhodnější metodu sběru dat zvolili kvalitativní dotazování, a to pomocí polostrukturovaného rozhovoru a dílčích otázek, které napomáhají volné výpovědi, ale zároveň drží interview v rámci tématu. Pro větší hloubku jsme během rozhovoru kladli doplňující otázky, které z rozhovoru vyplynuly.

Cílem kvalitativního přístupu v sociálních vědách je porozumění, které pak vyžaduje vhléd do co možná největšího počtu dimenzí daného problému. Za tímto účelem, na rozdíl od kvantitativního přístupu, je potřeba získat mnoho informací o velmi malém počtu jedinců. Kvalitativní přístup používá induktivní logiku, kdy výzkumník v získaných datech hledá určité pravidelnosti a na základě analýzy sesbíraných dat může formulovat novou teorii, ovšem je nutné uvědomit si, že generalizace výsledků na populaci je problematická (Disman, 2002, s. 286).

5.5 Výzkumný soubor způsob jeho výběru

Vzhledem k charakteru výzkumného problému jsme pro výběr respondentů zvolili metodu cílového, tj. záměrného výběru. Základní soubor pro výzkumné šetření, abychom mohli získat ucelenější obraz, jsme si rozdělili do dvou skupin. První skupinu tvoří rodina uprchlíků, a druhou část tvoří osoba, která je s rodinou uprchlíků v blízkém kontaktu. V rámci odborné praxe jsme pracovali s pěti rodinami a třemi jednotlivci uprchlíků. Abychom mohli porozumět danému problému a uskutečnit hloubkový rozhovor, bylo nutné navázat s některou z rodin bližší vztah a získat její důvěru. V rámci doprovázení na úřady jsme během odborné praxe byli v častějším kontaktu s rodinou uprchlíků – Kurdů, kterou jsme následně také oslovili. Oslovili jsme také ještě jednu rodinu, ta ale na výzvu nereagovala.

Rozhovor s rodinou kurdských uprchlíků byl uskutečněn na konci ledna 2017 přímo v bytě rodiny. Vzhledem k tomu, že rodina měla pouze omezený čas na rozhovor a my jsme se

domnívali, že během něho nebylo zajištěno potřebné množství dat, domluvili jsme se ještě na další rozhovor, který proběhl o tři týdny později v únoru 2017. Tentokrát se rozhovor uskutečnil v kavárně jednoho pražského obchodního centra. Třetí rozhovor, rozhovor s pastorem křesťanského společenství, kterého je rodina součástí, jsme z časových důvodů respondentem provedli po telefonu. Účastníky výzkumu jsme předem seznámili s účelem rozhovoru a s postupem nahrávání na diktafon. Ústní souhlas projeví všichni účastníci výzkumu. Díky nedostatečné znalosti českého jazyka ze strany členů uprchlické rodiny, jsme přistoupili k rozhovoru v anglickém jazyce, který jsme pak následně do českého jazyka přeložili a přepsali.

Představení respondentů

1. Rodina uprchlíků

N – otec 38 let, **T** – matka 31 let, **A** – starší syn 10 let, dalším členem rodiny je ještě mladší syn – 6 let, který se ovšem rozhovoru neúčastnil.

N – otec: vyrůstal v rodině, kde otec byl komunist, on sám se pod vlivem okolí přiklonil k islámu, ale později, po osobní zkušenosti s Bohem, konvertoval ke křesťanství. Byl součástí takzvané „podzemní církve“, kde se také seznámil se svou budoucí manželkou. V Iráku pomáhal otci v jeho tesařské firmě, ale později získal vysokoškolské vzdělání jako sociální pracovník. Před odjezdem do České republiky jako pastor a sociální pracovník spolu s manželkou pomáhali syrským uprchlíkům, kteří před válkou a útoky Islámského státu utekli do iráckého Kurdistánu. O možnosti odjet do České republiky se dozvěděl od přátel.

T – matka: jako dívku ji její rodina potřebovala v domácnosti, a tak jí bylo odepřeno vzdělání, s určitou výukou se setkala až v dospělosti v kruhu misionářů poté, co konvertovala ke křesťanství. V Iráku se starala o domácnost a pomáhala manželovi s péčí o uprchlíky.

A – starší syn: ačkoliv je mu deset let, nikdy nechodil do školy. Rodiče oba syny nechtěli po narození registrovat jako muslimy, nikde tedy nebyli vedeni, neměli doklady, prakticky neexistovali a nemohli být v Iráku ani přihlášení ke vzdělávání. V České republice byl starší ze synů zařazen podle věku do 3. třídy, což mu vzhledem k nedostatečné znalosti českého jazyka vzdělávání znesnadňuje.

Během rozhovorů odpovídal převážně manžel, neboť on jediný hovoří a rozumí dobře anglicky. Manželka byla závislá na jeho překladu a zapojila se do rozhovoru ve chvíli, kdy se chtěla k otázce sama vyjádřit. Požádala manžela a ten její vyjádření překládal. Do rozhovoru se spontánně zapojil i starší syn, který částečně rozuměl anglicky, rodiče ho však vedli k tomu, aby komunikoval česky, o což se snažil. Oba manželé také během rozhovoru čas od času použili český výraz. Rodina byla během prvního rozhovoru, který probíhal u nich doma, přátelská a pohostinná, ale byla znát určitá uzavřenost. Během druhého rozhovoru tato uzavřenost byla podstatně nižší.

2. Pastor křesťanského společenství, které rodina navštěvuje

R – 46 let, je ženatý, má dvě děti ve věku 14 a 11 let. Pastorem křesťanského společenství je přibližně 10 let. Součástí společenství je kromě rodiny uprchlíků dalších dvacet pět dospělých a patnáct dětí. Do pomoci rodině se společenství zapojilo po jejich příjezdu do Prahy. Během telefonického rozhovoru zněl respondent přátelsky a ochotně a snažil se situaci hodnotit střízlivě.

5.6 Analýza a interpretace dat

Přístup, který se nám zdál nejvhodnější pro analýzu a zpracování námi získaných dat, je označovaný jako zakotvená teorie. Zakotvená teorie, jak uvádí Hendl, je návrhem hledání specifické „substantivní“ teorie, která se týká jistým způsobem vymezené populace, prostředí nebo doby. Návrh teorie zahrnuje formulaci kategorií a vztahů mezi nimi, které uskutečňujeme formou kódování (Hendl, 2016).

Rozhovory zaznamenané na diktafon jsme transkripcí přepsali do psaného slova. U rodiny uprchlíků jsme transkripcí do psaného slova přepsali přímo překlad záznamů. Dále jsme postupovali otevřeným kódováním, kdy jsme vytvořili jednotlivé kódy přímo v textu. V další fázi jsme přešli k axiálnímu kódování, kdy jsme kódy zařadili do tematicky podobných kategorií a následně byl vytvořen paradigmatický model. Pro práci s daty v rámci axiálního kódování jsme využili program pro vytváření myšlenkových map Xmind.

Závěrečnou část zakotvené teorie, selektivní kódování, jsme v rámci analýzy dat nevyužili.

5.7 Problémy a rizika výzkumu

Během výzkumu se vyskytly určité komplikace, které ztížily jeho průběh. V první fázi to bylo riziko při hledání respondentů mezi rodinami uprchlíků, kteří by byli ochotni se výzkumu zúčastnit a kteří by byli ochotni hovořit o své situaci. Z oslovených dvou rodin jedna, se kterou jsme během odborné praxe trávili více času, souhlasila. Další komplikace byla v podobě dorozumívání. Nikdo z rodiny nebyl na takové úrovni, aby rozhovor mohl proběhnout v českém jazyce, proto jsme byli nuceni rozhovor provést v anglickém jazyce, přičemž otec rodiny následně překládal do kurdštiny své manželce. Komplikací se ukázal i omezený čas, který rodina měla pro rozhovor vyhrazený. Dle našeho úsudku nedošlo k saturaci dat, a tak jsme požádali o možnost dalšího rozhovoru, což znamenalo vydat se opět na cestu do Prahy. Bylo to tedy jak časově, tak finančně náročné. V další fázi při transkripci jsme rozhovory překládali do českého jazyka, což bylo také velice zdoluhavé.

Prezentovaný výzkum popisuje realitu a prožívání této konkrétní rodiny, a proto jsme si vědomi, že výsledky výzkumu nelze zobecňovat.

6 VÝSLEDKY VÝZKUMU

Výsledky výzkumu jsou prezentovány ve dvou částech dle zakotvené teorie (otevřeného a axiálního kódování). V první části představujeme jednotlivé kategorie, které vychází z otevřeného kódování, ve druhé části je sestaven a popsán paradigmatický model.

Interpretace výsledků je doplněna citacemi odpovědí účastníků výzkumu. Zkratky uvedené v textu značí počáteční písmeno smyšlených jmen respondentů a číslo řádku v transkripci. Číslo 2 před písmenem označuje, že se jedná o druhý rozhovor s rodinou uprchlíků.

6.1 Kategorie

Na základě společných témat a provázaností kódů byly vytvořeny následující kategorie:

Pronásledování
Touha být ve své vlasti
Není cesty zpět
Bezpečí na prvním místě
Skrz prsty
Žákem v cizí zemi
Přátelské vztahy
Důvěra v Boha
Pomocná ruka
Čas
Kroky vpřed

6.1.1 Pronásledování

Kategorie byla nasycena následujícími kódy: islám (N13, N14), konverze (T43, N45, 2N213, 2N227, 2N233), zavržení (N46), podzemní církve (N44, 2N248), ohrožení (2N157, 2N159), nátlak (2N302, 2N304), synové neexistují (N209, 2N282).

Pronásledování z náboženských důvodů v zemi, kde převážná většina obyvatelstva se hlásí k muslimskému vyznání (přibližně 97%), je neodmyslitelná, neboť nemůžeme říct, že by

islám byl tolerantním náboženstvím. (N14): „...jejich myšlení, víte, jejich ideologie zdůrazňuje násilí a pronásledování ostatních...“, (N17): „...je to nemožné, aby nemuslimové mohli žít s muslimy. Je to těžké...“ Obzvláště konvertité jsou považováni za zrádce a jsou hodni opovržení a smrti. (2N213): „...můžeš za to zaplatit svou hlavou. Když ztratíš víru v islám, bude tě to stát život...“ Rozhodnout se konvertovat v takovémto nepřátelském prostředí jistě vyžaduje opravdu silný důvod nebo zážitek a bezpochyby odvalu. (2N227): „...začal jsem křičet: „Bože, odpusť mi...“ A On mi dal neuvěřitelný pokoj... Cítil jsem se šťastně.... Plakal jsem a zároveň se smál...“ S konverzí přichází zavržení vlastní rodinou. (N46): „Moje rodina o mojí víře věděla. Nejdříve mě zavrhli, ale potom později mě přijali zpět.“ Z důvodu ohrožení se s takovouto zkušeností ovšem někteří (obzvláště ženy) nemohou svěřit ani své rodině. (T43): „Moje rodina o tom, ale nevěděla.“ Není ani možné, aby se věřící nemuslimského vyznání setkávali veřejně. (N44): „...chodili jsme do stejné církve, podzemní církve, o které nikdo nevěděl...“ (2N248): „...nemohli jsme se setkávat doma, aby nás neviděli lidi. Šli jsme na poušť...“ Nedobrovolný nebo dokonce nucený odchod z vlasti bývá posléze vyvolán okolnostmi, které jsou život ohrožující, a to v mnoha podobách. Jednou z nich je přímé fyzické ohrožení na životě, (2N157): „Několikrát jsme zažili velmi silné pronásledování. Dvakrát mi přiložili zbraň k hlavě, třikrát nás kamenovali a třikrát jsem byl ve vězení. Dva bratři (spoluvěřící) byli zavražděni.“ nebo ohrožení ostatních členů rodiny. (2N159): „...některé rodiny byly rozděleny ...únosy...“ Jedním z projevů násilí je také psychický nátlak na rodinu v případě, když okolí zjistí, že někdo z jejích členů konvertoval. (2N302): „...šli za mým tchánem, kvůli hanbě ani nechtěl chodit ven...“ (2N304): „...a také chodili za mým otcem, a říkali mu, že je to velká hanba, ... a nepřestávali...“ Diskriminací je také nemožnost vzdělávání dětí. (N209): „...jsme sem šli, aby naše děti mohly svobodně chodit do školy...“ (2N282): „...oficiálně mé děti neexistují, oficiálně nemám žádné děti, nedovolili mi je zaregistrovat jako křesťany a já je nechtěl registrovat jako muslimy... nedostali jsme žádné dokumenty, nejsou Iráčané, proto nemohly chodit ani do školy...“ Odvrácení se od islámu k jiné víře je v muslimské kultuře zavrženíhodné, nepřijatelné a hodno smrti. Tento krok vyžaduje odvalu, neboť přináší diskriminaci, přerušení sociálních kontaktů a ohrožení na životě.

6.1.2 Touha být ve své vlasti

Následující kategorie byla nasycena těmito kódy: nelze zapomenout (N58), ideál – žít ve vlastní zemi v míru (N95), vazby (N60, 2N315), blízko domů (2N317), být uprchlíkem

není lehké (N58), opustit část života (N210), když děti zakořenění (N214), všude dobře, doma nejlíp (N218).

I když nemůžeme úplně jasně uprchlíctví vymezit od migrace, přesto můžeme spatřovat určité odlišnosti. Na rozdíl od ostatních migrantů je v životech uprchlíků znát touha vrátit se zpět do své vlasti. (N58): „*A... (povzdech) pro někoho je těžké zapomenout na svou vlast, je to velice těžké...*“ „*...být uprchlíkem v kterékoli zemi není lehké...*“ Ze své země odcházejí tito lidé nedobrovolně, jsou doslova vytlačeni ze svých domovů a návrat je pro ně v dané situaci nemožný. (N95): „*Pro každého je dobré, když může žít ve vlastní zemi v míru. Ale teď to není možné...*“ Tato a následující kategorie vyjadřují vnitřní konflikt, který se v životech uprchlíků odehrává. Většinu svého života žili v určitém prostředí, na určitém místě, kde mají vazby s rodinou, přáteli. (N60): „*...vyrostl jsem ve své zemi, neberte to špatně, ale vyrostl jsem tam, žil jsem tam...*“ V rámci dislokace jsou tyto vazby přetrhané. (N210): „*...opustili jsme část svého života tam...*“ (2N315): „*...opustit svou zemi, svou rodinu, není jednoduché. Znamená to opustit všechno, opustit váš dosavadní život...*“ Touha být blízko své vlasti a jejich rodiny také vyjadřuje prvotní odchod do Turecka. (2N317): „*...je jen čtyři hodiny cesty a tak, abychom se mohli vrátit...*“ Na druhou stranu jsou si také vědomi toho, že pokud se stanou součástí naší společnosti a děti zde budou vyrůstat, je obtížné se znovu vrátit zpět do země původu. Jejich děti by opět musely poté, co zde najdou nový domov, při odchodu čelit velkým kulturním problémům. (N214): „*...děti se brzy začlení do společnosti a pak už se později nemůžete vrátit...*“ Touha být ve své vlasti však čelí realitě v podobě ohrožení. (N218): „*...britské přísloví říká: „East or west, home is the best.“ (české přísloví – „všude dobře doma nejlíp“)* „*...ale co můžu dělat doma, když tam není bezpečno a nemůžu tam žít, potom domov není to nejlepší...*“.

6.1.3 Není cesty zpět

Tato kategorie byla vytvořena z kódů: ohrožení života (2N296), hanba (2N301), tlak společnosti (N4, 2N311), tlak rodiny (2N313), tři možnosti (2N313), bez budoucnosti pro syny (2N470).

Kategorie „Není cesty zpět“ zahrnuje určitý mezník v životě uprchlíků, kdy pronásledování nabyde takové intenzity, že již nemohou nadále zůstat ve své vlasti a jsou nuceni ji opustit. Zažívají násilí na každém kroku a v bezprostřední blízkosti. (2N296): „*...před našima očima na ulici zabíjeli lidi, řezali je a bili je...*“ A také hlavně kvůli jejich konverzi se zvyšuje tlak okolí na jejich rodinu a posléze i na ně samotné. (N4): „*...ohrožení ze strany naší rodiny*

a celé společnosti...“ Konvertité jsou považováni za odpadlíky a podle islámského práva „šaría“ jsou hodni smrti. Je to otázka cti rodiny, na které je, aby se očistila. (2N311): „...víte, než jsme se přestěhovali, volal mi otec, plakal a řekl mi: „Nikdy jsem nelhal, ale kvůli tobě budu muset. Ptají se mě, jestli je pravda, že můj syn se stal křesťanem, stal se pastorem a vede další ke křesťanství, a jestli řeknu ano, tak mi plivnou do tváře a řeknou, že nejsem muž a kdybych byl muž, tak bych zabil svého syna.“ ...“ V islámském světě je to velká hanba, když někdo konvertuje. (2N301): „...řekli, že by mu bylo lépe v pekle a že je to velká ostuda...“ Řešením této vyhocené situace jsou pouze tři možnosti. (2N313): „Bud' budeš zabít, nebo musíš zapřít svou víru, nebo musíš odejít. Co si vybereš...“, řekl mu jeho otec. Rozhodli se odejít... Pro ně není cesty zpět, neboť další dvě možnosti jsou pro ně nepřijatelné. Rozhodli se odejít nejen kvůli své ochraně, ale také kvůli ochraně a budoucnosti svých synů. (2N470): „...uškodil jsem jim, kvůli křesťanské identitě jsme obětovali jejich budoucnost...“ Nejen z rozhovorů, ale také z odborné literatury je zřejmé, že pro každého člověka, který nedobrovolně opouští zemi svého původu, aby se zachránil, je tato situace extrémně náročná.

6.1.4 Bezpečí na prvním místě

K následující kategorii byly vybrány tyto kódy: bezpečí (N220, N50), bezpečný život (N210, N112), bez strachu o život (N49), svoboda a pokoj (N112), svoboda pohybu (N53), postavení žen (2N382, 2N392), život jako lidská bytost (N113), svoboda pro všechny (N112), pocit ohrožení (2N370), obavy o život (2N374).

Přestože příchodem do hostitelské země uprchlíci čelí nejistotě a obavám z neznámého prostředí, tak pro člověka, který žil s pocitem neustálého ohrožení, je vysoce ceněnou hodnotou především nově získané bezpečí. (N49): „...jedna z nejužasnějších věcí, co tu máte, je velmi dobrá bezpečnost...“ (N50): „...vaše země je teď jedna z nejbezpečnějších zemí v celé Evropě...“ Naplněním základní potřeby, kterou je bezpečí, přichází úleva, člověk je nadšený a prožívá euforii. (N112): „...svoboda a pokoj...“ Člověk zažívá volnost, nemusí se obávat, že přijde o život. (N53): „...můžete se svobodně pohybovat, jít kamkoliv chcete...“ I když postavení žen v islámské kultuře nebylo primárně naším cílem, neboť to nebyl důvod pro migraci rodiny, tak tuto otázku nelze opomenout. I v této oblasti byla pro rodinu příchodem do České republiky změna přínosem. (2N392): „...zákony koránu jsou proti ženám, zvyky společnosti jsou proti ženám, takže obojí, jak islámské zákony, tak pravidla společnosti tlačí

na ženy... “ Ženy se v Iráku nemohou svobodně pohybovat, je nutné, aby chodily v doprovodu, protože jinak jim hrozí nebezpečí. (2N382): „...v Erbilu žena nemůže jít sama ven, vůbec, na 99 % pravděpodobnosti bude znásilněna...nemohou se oblékat, jak chtějí, žít jako žena, matka, sestra, dívka, ve všech islámských zemích... “ O to cennější je získaná svoboda. (N112): „Je tu svoboda pro všechny, každý může žít jako lidská bytost. “

Pocit bezpečí ovšem vystřídal obavy o život, a to v souvislosti s návrhem poslanců zakotvit právo držet a nosit zbraň kvůli zajišťování obrany státu, o kterém se začalo v médiích hovořit začátkem února 2017. Rodina během druhého rozhovoru vyjádřila obavy o svůj život. (2N370): „...četl jsem článek v amerických novinách, že v České republice, jako jediné zemi, je dovoleno, aby jednotlivci drželi zbraně a mohli zabít člověka na ulici, pokud budou vědět, že je terorista a dokonce, když budou mít jen podezření... “ Lidé orientálního vzezření jsou již od pohledu chápáni jako imigranti a často spojováni s ohrožením. Většina Čechů totiž není schopna rozlišit etnickou příslušnost přistěhovalců a jakýkoliv vzhled, který se liší od standartního vzhledu Evropana může být velice snadno spojován s hrozbou islámského terorismu. (2N374): „...na sídlišti nám lidé řekli, že my jsme teroristi a přišli jsme sem, abychom je zabili...zítra nám něco mohou udělat, protože si budou myslet, že jsme teroristi... “ Počáteční nadšení z nově získaného a ceněného bezpečí postupně naráží na obavy a předsudky majoritní společnosti. V popise následující kategorie se s tímto tématem seznámíme podrobněji.

6.1.5 Skrz prsty

Tato kategorie vznikla na základě těchto kódů: pocit ohrožení (2N359, 2N364), předsudky (2N52), nepřijetí (2N21, 2N22), velkoměsto (2N339), maloměsto (2N338), předsudky v každé zemi (2N24, 2N93), pochopení postojů (N91), zahanbení (N181), poctivost (N175), solidarita (A191, 2N342), bez milosti a bez soucitu (2N6, 2N9, 2N14).

Obyvatelé hostitelské země, Českou republiku nevyjímaje, zaujímají vůči imigrantům v mnohých případech negativní postoje. S takovými projevy se setkala i rodina uprchlíků. Při prvním rozhovoru rodina vyjadřovala vděčnost za bezpečí a svobodu, které mohou v České republice zažívat, avšak během druhého rozhovoru, když jsme pokládali doplňující otázky, abychom do problematiky pronikli hlouběji, jsme zjistili, že již na začátku rodina zažívala pocity ohrožení. (2N359): „...víte, když jste cítili, že jste nechtění a že jste nevítaní, tak se necítíte bezpečně... “ (2N360): „...řekli, že nás přestěhují do bytů v noci. Když jsme se ptali proč, tak řekli: „Nechceme, aby lidi věděli, že se tam stěhujete.“ ... Protože nás tam

nechtěli...“ V těchto případech si kladli otázky, a podle zkušeností ze země původu, si na ně také odpovídali. (2N362): „*A proč jste nás sem přivezli, když vnímáte, že nás lidé nemají rádi? Co se stane potom? Potom nám zítra mohou hodit něco do okna a můžou nás zabít*“ Toto přesvědčení podpořila také přítomnost policie. (2N364): „*...před hotelem celé dva měsíce, bez přestání, stála policie. Proč?*“ „*Aby vás chránili.*“, řekli... „*Chránili nás před čím? Jsme přeci v bezpečné zemi? Pokud nás lidi nemají rádi, tak proč jste nás sem vzali a pokud jsem tak nebezpečný, proč jste mi dovolili, abych sem přijel?*“ Počáteční euforii vystřídala frustrace a zklamání. (2N52): „*...možná celkově společnost než jednotliví lidé, nemají dobrý postoj k uprchlíkům...*“ Rozdíly v postojích majoritní společnosti vůči uprchlíkům byly znát mezi maloměstem a velkoměstem. (2N338): „*V Jihlavě jsme se setkali s opravdu velkým problémem ohledně odmítnutí společností. V Praze je to lepší, protože Praha je mezinárodní město, je to krásné město...*“

Rodina také ale vyjádřila pochopení pro negativní postoje majoritní společnosti. Jako pastoři pomáhali syrským a iráckým uprchlíkům, přijímali je ve svém domě a zažívali negativní odmítavé postoje vůči uprchlíkům ze strany irácké (kurdské) společnosti. (2N24): „*...většinou lidé nemají rádi uprchlíky. Všude na světě, ani v Iráku nemají rádi uprchlíky ze Sýrie, nemají je rádi. Každý den je obviňují a mluví proti nim špatně.*“ (2N24): „*...to je všude, dokonce i v USA i v Iráku je to stejné...*“ Rodina si je vědoma, že negativní postoje okolí vůči nim jsou většinou založeny na obavách z neznámého, na osobních negativních zkušenostech a také na informacích, které předávají média. (N91): „*...neznají nás...slyšeli, co uprchlíci udělali v Německu a v dalších zemích. Tak se obávají a říkají si, že tito lidé jsou stejní. Je to jejich právo, já s nimi souhlasím. Není to jednoduché, víte, jak pro ně, tak pro nás.*“

Rozdíl k přístupu vůči uprchlíkům jsme taky zaznamenali mezi osobami, které hovoří anglicky a mohou se s uprchlíky domluvit a mezi těmi, kteří s nimi nemohou komunikovat díky jazykové bariéře. Příkladem byla návštěva otce rodiny u lékaře, který s ním mluvil anglicky a byl laskavý a příjemný, na rozdíl od zdravotní sestry, která mluvila pouze česky. Ovšem domníváme se, že negativní postoj zdravotní sestry byl ovlivněn také dalšími faktory, ale jazyková bariéra tento postoj jistě prohloubila. (2N21): „*...ta sestra byla hrozná. Chovala se ke mně opravdu špatně, a i ta injekce, kterou mi dala, tu mi dala fakt divným způsobem. Když jsem se jí podíval do očí, tak jsem viděl, že se jí nelíbím. Ale doktor byl fajn, mluvil se mnou anglicky a sestra mluvila česky.*“ Velké zklamání a ponížení zažil poté, co odešel

z ordinace lékaře. Do nemocnice přijel v noci sanitkou, neboť si kolem půlnoci kvůli bolesti zavolal záchranku. Po vyšetření a injekci nemohl stále ještě dobře chodit, nejezdila žádná hromadná doprava, tak se rozhodl zůstat v nemocnici, přestože ho požádali, aby ji opustil. Nakonec někdo zavolali policii, která ho v jeho stavu vyvedla a on strávil noc na zastávce. (2N14): *„Byl jsem velice zklamáný, protože u nás, přestože je tam velká korupce, tak tohle se tam nestane. Prostě tě nevykopnou ven. Když budou vědět, že tam není nikdo, žádné auto, tak tě tam nechají, dokud nepřijde ráno, pak můžeš jít.“* Jednali s ním bez milosti a bez soucitu.

Zahanbení zažívá rodina také v obchodech, kdy je podezírají a kontrolují. (N181): *„...když...mám tašku, tak pokladní řekne „Otevřete tašku“. To mě velmi zahanbuje...“* V Iráku se s takovou situací nesetkal, v těchto věcech jsou lidé v Iráku poctiví a respektují vlastnictví druhého. Nikdo nikoho nepodezírá. (N175): *„...potřebujete si odskočit..., tak prostě necháte ten obchod otevřený a nikdo vám tam nevleze. Několikrát jsem zapomněl odemčené auto a měl jsem tam peníze a mobil přímo na palubní desce a nikdo se toho ani nedotkl.“*

Naopak solidaritu zažívají v obchodech vietnamských imigrantů. (2N341) *„Nesetkali jsme se s problémy ve vietnamských obchodech. Většinou nakupujeme u nás na sídlišti ve vietnamské samoobsluze. Do českých obchodů, pokud možno, nechodíme, protože víme, že nás nemají rádi.“* Téma obchodu zaujalo staršího syna, který se do rozhovoru zapojil nejdříve anglicky a pak lámanou češtinou. (A189): *„...šel jsem do obchodu a chtěl jsem si koupit sladkost, ale chyběla mi koruna a ona řekla ven, rychle, šup. Ale když já půjdu do supermarket Vietnamce, kdy já půjdu, takže asi deset korun, mi prodavačka řekla, že to nevadí. Je hodně dobrá...“*

Rodina uprchlíků se po příjezdu do České republiky nesetkala pouze s pozitivními postoji, ale také s předsudky, podezíráním a nepřijetím majoritní společnosti. Po prvotním nadšení tedy zažívali frustraci, se kterou se postupně vyrovnávají. K tomu jim pomáhá skutečnost, že sami v Iráku byli pomoci pro syrské a irácké uprchlíky. Jsou si vědomi toho, že s negativním postojem se uprchlíci setkávají ve všech zemích.

6.1.6 Žákem v cizí zemi

Kategorii tvoří tyto kódy: vzdělávání v angličtině (2N288), částečná znalost ČJ (2N480), náročné požadavky (2N459), bez dechu (2N490), problémy s asistentkou (A203, R135), problémové chování (2N493), odpor ke škole (2N495), nedocení pokroků (2N490), ponížení a neúspěch (2N467), zklamání (2N458), nechci žít (2T476), psycholog (2N504), individuální přístup (2N509).

Jedním z hlavních důvodů dislokace rodiny křesťanských uprchlíků byla také nemožnost vzdělávání jejich synů v Iráku. Původně chtěli rodiče umístit syny v České republice do školy s výukou v anglickém jazyce (zprostředkujícím jazyce, který do jisté míry děti ovládají), ale vzhledem k nedostatku financí od tohoto záměru museli ustoupit. (2N288): „...chtěl jsem je dát do anglické školy, ne do české, ...oni celkem umí anglicky, a ten proces vzdělávání by se mohl urychlit, ...my jsme nemohli najít vhodnou školu, jen velice nákladnou.“ Synové tak byli umístěni do školy s výukou žáků ve většinovém (českém) jazyce, do běžných tříd, navzdory tomu, že neovládali český jazyk. Pro šestiletého syna, který nastoupil do první třídy, to žádný problém nebyl, ovšem pro desetiletého, který byl umístěn do třetí třídy bez dobré znalosti českého jazyka (2N480): „...on umí jenom mluvit, neumí číst a psát...je to pro něj stále všechno nové.“ a s absencí zkušenosti se školním vzděláváním, to bylo a stále je velkou komplikací. (2N459): „Dodnes máme problémy, bohužel škola nerozumí situaci našich synů...starší syn musel dělat zkoušky za první a druhý ročník a včera mu řekli, že to nezvládl a zůstane ve své třídě.“ Náročné požadavky a neúspěch přinášejí pocit selhání, ponížení a ztrátu sebedůvěry, které mají za následek odpor chodit do školy (2N495): „Každý den říká: „Nechci tam jít, nechci tam jít, nechci tam jít.“, a následně také problémy s chováním. (2N493): „Ve družině řekli, že nechtějí, aby tam náš starší syn chodil, protože se chová špatně.“ Ani problematický vztah s asistentkou nepomáhá k řešení. (A203): „...ale nemám ji rád hodně.“ Je zajímavé, jak rozdílně vidí problematický vztah s asistentkou otec, který se domnívá, že asistentka klade na syna velké požadavky i o přestávkách a nedá mu vydechnout (2N490): „...snaží se mu z jedné strany pomáhat, ale na druhou stranu ho nutí psát...když je přestávka a on si chce hrát...“ a pastor, který se naopak domnívá, že asistentka dělá ústupky. (R135): „...jako velmi prima paní, a ...zároveň, ale je jako moc měkká na něj. Von by potřeboval někoho... a učitelku má přísnou, tu má dobrou, ale taky to prostě s ním občas nedává...“

Tento vývoj situace vytváří nadměrný psychickým tlak na staršího syna, který nevidí ve svém životě východisko. (2T474): „Řekl, že mu nikdo nerozumí a nikdo jeho problém

nevyřeší. Řekl, že si chce vzít život. “ Rodina hledala řešení v návštěvě syna u psycholožky, ale neshledává, že by škola chtěla spolupracovat. (2N507): „*Ona (psycholožka) nám doporučila nějaké dobré věci, které se mi velmi líbily, ale vypadá to, že škola na ně nedbá a že ani učitelka, ani ředitel nedávají žádnou hodnotu té zprávě.*“ Rodina tak volá po větším individuálním přístupu a vidí cestu v povzbuzování a oceňování jednotlivých pokroků spíše než v neustálém hodnocení. Celkově tyto problémy staršího syna se školou prohlubují frustraci, kterou rodina prožívá.

6.1.7 Přátelské vztahy

Ke kategorii byly přiřazeny následující kódy: vliv přátel (T40), doporučení přátel (2N278, 2N321), návštěvy (N71), společně (N72), podpora (2N135), sousedé (N88), potřeba vztahů (2N352, 2N355), osamocení (2N46), povrchní vztahy (R72), vztahy s arabskými uprchlíky (N76, R61), církev (N64).

V životě rodiny mají významnou roli přátelské vztahy. (2N352): „*Víte, my lidé z východu, my to potřebujeme, nejsme zvyklí žít sami, my potřebujeme žít s ostatními. Myslím, že od té doby, co jsme se vzali a než jsme přijeli do České republiky, jsme nikdy neobědvali sami. Obvykle jsme s někým jedli. Buď jsme my pozvali hosty, nebo někdo pozval nás.*“ Na základě přátelského vztahu byla manželka ochotná porušit společenské normy a rodinné tradice a udělat krok na tenký led v podobě konverze. (T40): „*Skrze jednu z mých přítelkyň jsem slyšela evangelium. Předtím jsem chodila do mešity a modlila se. Byly jsme přítelkyně a ona mi řekla evangelium a já jsem přišla k Ježíši. Začala jsem chodit do služby ženám. Moje rodina o tom nevěděla.*“ Vlivem přátelského vztahu a na základě informací a doporučení přátel se také rodina rozhodla odjet do České republiky. (2N278): „*...tak můj přítel, pastor z Izraele, on znal nějaké lidi odsud a ten mi řekl, že je taková možnost a že jestli půjdeme do České republiky, je tu příležitost, aby se naše děti mohly vzdělávat.*“ Nezjišťovali si informace, důvěřovali přátelům. (2N321): „*Nikdy jsme, ale před tím neslyšeli o České republice, jen o Československu. Neměli jsme dost informací. Nehledal jsem na internetu informace o Čechách, české kultuře a podobně, na to jsem nemyslel.*“

Přátelské vztahy by rodina ráda navázala i s lidmi v České republice. (2N355): „*My bychom se s někým rádi spřátelili a byli si s někým blízko. Třeba kdyby měl někdo večer čas, tak bychom se mohli navštěvovat, dát si spolu čaj, ale tak to není. Rádi bychom se s někým spřátelili, ale život je velmi komplikovaný.*“ Někteří sousedé jsou milý, ale do přátelského vztahu to nepřerostlo. (N88): „*Ano, máme zde sousedy, kteří jsou k nám velmi milý. Ale jsou další,*

o kterých nevíme nic a kteří nevědí o nás, žijí svůj normální život. A pak jsou možná lidé, kteří nás nemají rádi.“

Potřebu těchto přátelských vztahů, které jim pomáhají úspěšně zvládnout přemístění do České republiky, jim částečně naplňují křesťané ze společenství, které rodina navštěvuje. (N71): *„My k nám zveme návštěvy. Naše vztahy jsou jiné, my navštěvujeme je a oni nás, jíme společně, jdeme společně ven. Žijeme zde jako Iráčané, oni s námi dokonce žijí jako kdyby byli Iráčané, tito čeští lidé.*“ Ovšem k takovýmto návštěvám nedochází pravidelně a často, neboť v blízkosti bydliště nebydlí mnoho rodin. (2N46): *„Myslím, že jen dvě rodiny žijí v této části, ostatní bydlí různě v Praze, ale i mimo Prahu...Někteří bydlí na vesnici a pozvali nás k nim a my jsme tam byli.*“ (R72): *„...ten kontakt je přes jednotlivce, a...určitě by mohl být těsnější.*“ Bariérou v navazování přátelských vztahů je také jazyk. Ne všichni v křesťanském společenství hovoří anglicky. Navíc manželka nemluví ani anglicky a v komunikaci je závislá na manželovi. Je více izolovaná. (R73): *„Tak ten jazyk bude furt problém...Takže ta komunikace s ní je jako složitá.*“ Jazyková bariéra, dle našeho názoru však i etnická bariéra, je v případě vztahů s arabskými křesťanskými uprchlíky z Iráku. (N76): *„Vlastně se nenavštěvujeme...hm, pouze s jednou svobodnou dívkou, která je z Kirkulu. My zveme na návštěvu ji a ona nás. Protože ona je Kurdka a ostatní jsou Arabové. Dokonce kdybychom je navštívili, tak by to bylo těžké, kvůli komunikaci. Kvůli jazyku. Manželka, ona rozumí, ale nemluví.*“ (R61): *„...a právě voni se úplně nemusej, takže...ono to je takový...tato rodina jsou Kurdové a ty ostatní Arabové nebo Asyřané.*“ Pro začlenění do společnosti v České republice je absence vztahů v komunitě arabských uprchlíků výhodou, neboť to umožňuje zaměřit pozornost na vytváření přátelských vztahů v rámci majoritní společnosti.

Bez navázání přátelských vztahů by si rodina svoji existenci v České republice nebyla schopna vůbec představit. (N64): *„...kdyby nebylo církve, tak bychom sem nepřišli. Ale, víte, církev nám velmi pomohla a velmi nás mají rádi a ukázali nám opravdovou Kristovu lásku a dodnes to s námi nevzdali.*“ Jsou to právě přátelské vztahy, které jim pomáhají vyrovnat se s obtížemi spojenými s příchodem rodiny do České republiky.

6.1.8 Důvěra v Boha

V této kategorii byly zařazeny tyto kódy: první dotek (2N185), pláč (2N188), konverze (2N227), pokoj v mysli (2N228), radost (2N234), změna (2N236), v těžkých chvílích (2N276), ochrana (2N161).

Zásadním milníkem v životě rodiny kurdských uprchlíků byla konverze manželů ke křesťanství. V podmínkách islámského světa je to velmi radikální rozhodnutí, neboť člověk ví, s čím je toto rozhodnutí spojené, a přesto se tak rozhodne. Toto rozhodnutí přináší ohrožení života, zavržení vlastní rodinou a úplné zavržení společnosti. Otázkou je, co k takovému silnému rozhodnutí člověka vede. Tito lidé evidentně prožili něco, co je pro ně silnější než nebezpečí, které je s tímto rozhodnutím spojeno. Mohli bychom to přirovnat k pronásledování křesťanů v římské říši za císaře Decia kolem roku 250, kdy křesťané, pokud nebyli ochotni zřít se své víry, byli předhazováni v arénách lvům a nuceni k zápasům o život. Pro tyto lidi byla víra důležitější než život.

Otec rodiny prožil Boží dotek někdy kolem jeho 22 roku během poslouchání rozhlasu, kdy si chtěl jako muslim poslechnout poselství imámů pro ten den, ale omylem naladil jinou stanici. (2N185): „...slyšel jsem o Boží lásce. Najednou jsem prohlédl, byl jsem překvapen, o čem to vlastně mluví.“ Bylo to pro něho něco nového, co si nedovedl představit. (2N188): „Jako muslim jsem miloval Boha, uctíval ho, četl jsem každý den korán a chodil do mešity, ...ale nikdy, opravdu nikdy jsem neslyšel, že by Bůh miloval hříšníky, nebo, že Bůh je láska. Nikdy! V koránu nenajdeš takový výraz.“ Tato zpráva ho úplně odzbrojila. (2N191): „Takže, když jsem to slyšel, bylo to velmi neobvyklé a já jsem začal brečet.“ Konvertoval asi tři roky poté, když na univerzitě dostal od svého muslimského spolužáka, Nový zákon. Při jeho čtení ztratil víru v islám, byl z toho ovšem rozpolcený, nešťastný a cítil vinu, a tak utekl do pouště, kde volal k Bohu. (2N227): „...a začal jsem křičet: „Bože, prosím odpusť mi. Pokud existuješ takový, jak říká evangelium, chci ti dát svůj život.“ (2N228): „A On mi dal neuvěřitelný pokoj.“ (2N234) „Nejdříve mi bylo velmi špatně a byl jsem smutný a najednou, během okamžiku, jsem byl velice šťastný. Plakal jsem a zároveň se smál...“ V jeho životě nastala změna. Dříve byl velice násilný vůči ženám. (2N236): „A tak jsem se vrátil domů, objal jsem své sestry, všechny, a omluvil se jim, protože jsem jim velice ublížil. Ony začaly plakat a já taky. Brečeli jsme všichni společně.“ Víra v Boha ho teď provází dál v životě. (2N275): „...je to o Bohu, když naše srdce následuje Pána.“ (2N161): „...že nás ochrání.“ (2N164): „...On je s námi.“

Pokud se člověk v těžkých životních podmínkách nevzdává, ale pokračuje, hovoříme o rezilienci, o psychické odolnosti a houževnatosti zvládat krizové situace v životě. (2N276): „...my jsme měli zkušenost s Božím požehnáním během těžkých situací v našich životech a nic nebylo nad Boží sílu. Bůh nám se vším pomohl, a tak jsme nedávali žádný význam jakémukoliv pronásledování nebo těžkým okolnostem.“

Tuto houževnatost a odolnost, která zajisté souvisí s důvěrou v Boha, můžeme vidět v životě rodiny také v rámci zvládání náročných podmínek během integračního procesu v České republice.

6.1.9 Pomocná ruka

Kódy, které náleží do této kategorie jsou: církve (N64, 2N123), přijetí a láska (2N56), pomoc (R41), zázemí (R65), doučování ČJ (R76), doučování syna (R103), terapie tancem (R13), osobní dary (R48), poradenství (R154), zprostředkování (R221, potravinová pomoc (R227).

Jak jsme již uvedli v popisu kategorie „Přátelské vztahy“, bez navázání vztahů s křesťany a bez pomoci církve v České republice, by si rodina nedokázala představit, že by se mohla do naší země přemístit. (N64): „...*kdyby nebylo církve, tak bychom sem nepřišli. Ale, víte, církev nám velmi pomohla a velmi nás mají rádi a ukázali nám opravdovou Kristovu lásku a dodnes to s námi nevzdali. Takže jsme velice vděční za křesťany v České republice.*“

Pomocnou ruku podal v podobě zajištění přesunu křesťanských uprchlíků z Iráku do České republiky Nadační fond Generace 21. V Praze si následně péči o skupinu převzala Armáda spásy a jednotlivým rodinám po nastěhování do bytů začala v integraci dobrovolně pomáhat křesťanská společenství a církve v okolí. (R41): „...*asi až po měsíci, měsíci a dvou, přistála tam u nás přímo na sídlišti..., takže většina sil se soustředila na tuto rodinu. Přímo tady u nás.*“ Křesťanské společenství se zapojilo do dobrovolné pomoci různými způsoby. Pro rodinu, kromě praktické pomoci, bylo důležité přijetí a vyjádření sounáležitosti. (2N56): „*My jsme se setkali s obrovskou láskou od církve.*“ (R64): „...*jsme se snažili jako jim nějak tak se otevřít jako sbor a myslím, že tam našli zázemí...*“

Pomoc dále přišla v podobě doučování českého jazyka (R76): „...*tak ta se snaží jako tam opravdu pravidelně. Každý týden za ní chodí do bytu, učit ji česky, aby jako v něčem dělala nějaký pokroky.*“, doučování staršího syna (R105) „...*bejvalá učitelka, takže vlastně tam k nim chodila. Tak ta teďkon, ta teďkon tam, jestli mám správně informace, tak jednou týdně na chvíli odpoledne tam chodí doučovat toho staršího syna. Jako dobrovolník. Ale to by samozřejmě chtělo mnohem víc, no.*“, v podobě osobních darů (R48): „...*to byly spíš jenom jakoby osobní dary nebo osobní podpora přímo jako tý rodině...*“, možnosti terapie tancem (R13): „*A je to celý asi dvě tři hodiny v podstatě tancování, hudby, tleskání, zpívání, jako aby mohli vyjádřit ty věci, co mají v sobě. Nějakým způsobem, kerej jim je jako blízký.*“, poradenské podpory při výchově (R154): „...*pozvali jsme ho na večeri, tak jsme se bavili*

o výchově právě, ještě s jedním tátou.“, zajištění kroužků, lékaře a psychologa (R221): *„Zajišťovali jsme jim nějaký kroužky pro ty kluky – klavír, kytaru, nauku. Takže dost takovejchle spíš vyřizováních vedlejších, nějaký návštěvy psychologa, lékaře.*“, a například potravinové pomoci (R227): *„...asi dvakrát jsme jim dali velký balení jako potravin.*“

Rodina během rozhovoru vyjadřovala velkou vděčnost za podporu a pomoc, které se jí dostalo. (2N123): *„Tady (v České republice), věřím, z jiného hlediska, církev udělala více než mohla. Udělala ve skutečnosti něco opravdu velkého, bez přehánění. Já vím, protože církev je malá, co se týče schopnosti pomoci, financí, času – je velice limitovaná, a přesto dělá něco opravdu velkého.*“ To, že rodina přijímala pomoc od druhých a byla na ni přímo závislá, nenesla s ponížením ani se samozřejmostí, ale s velkou vděčností. V Iráku to byli oni, kdo se staral a pečoval o uprchlíky, a tak si byli vědomi toho, že někdy je čas pomoc dávat a někdy zase přijímat.

6.1.10 Čas

K této kategorii se vztahovaly tyto kódy: vezme to čas (N60, N127, N211, 2N326), málo času (2N357), život v běhu (2N357, 2N45), pozvolna (N63).

Čas. Stále je ho málo. Všimli jsme si, že čas je v rozhovorech pojem, který tak plyne a má význam v tom, jak je ho málo a je ho potřeba více a jak rychle nebo pomalu plyne. V souvislosti s integrací je potřeba více času, je také potřeba více času na to, aby člověk zapomněl a vyrovnal se s událostmi, které proběhly. (N60): *„Vezme to čas, než budu zcela schopný integrovat se do této společnosti a zapomenout. Ne úplně, ale částečně to, co jsem zažil ve své zemi.*“ (N211): *„opustili jsme část svého života tam a vezme to čas než, víte, zapadneme, včleníme se a zapustíme zde plně kořeny a ustanovíme zde nový život.*“ Více času na seznámení se s fungováním naší společnosti, se zákony, ale také s možnostmi. (N127): *„Vezme mi to nějaký čas, abych to správně pochopil.*“ Na jedné straně klademe požadavky na vzájemné vztahy migrantů a majoritní společnosti, ovšem lidé v naší společnosti nemají čas, jsou neustále v běhu. (2N357): *„My bychom se s někým rádi sprátelili.....jsou zaneprázdnění, snaží se vydělat peníze, někdo podniká, nemají čas ani sami na sebe. A to je fakt hrozný.*“ (2N45): *„Jen jedna žena ze společenství zde žije se svým synem, ale jsou velice zaneprázdnění.*“ Potřeba více času na učení, porozumění a pochopení. (N63): *„Co se týká jazyku, společnosti, kultury, počasí a mnoho dalších aspektů života, je to těžké, víte, ale pomalu a pozvolna...“* (2N326): *„Vezme to čas, než se to usadí.*“ Rodina si je vědoma, že k tomu, aby mohla být plně součástí společnosti je potřeba více času. Ovšem je známo,

že pro první generaci přistěhovalců je obtížné naučit se nový jazyk hostitelské země a orientovat se ve společnosti. Daří se to více až následujícím generacím.

6.1.11 Kroky vpřed

Kategorie vznikla na základě těchto kódů: ČJ bez obtíží (T151), podobnost jazyka (N155), potřeba více ČJ (R82, 2N411), doučování ČJ (76), rozvoj ČJ (2N420), práce ideál (N160), hledáme práci (2N378), jakákoliv práce (2N376, R108), výběrové řízení (N164), přednosti (N161), kuchařka (N434), pokrok (R167).

Po příjezdu do nové země zažívají migranti protichůdné pocity, které mohou vyvolat tzv. kulturní šok. Rodina fázemi kulturního šoku bezesporu procházela, neboť z rozhovorů bylo znát prvotní nadšení ze záchranu a nově získaného bezpečí, ale následně zažívala rodina z části zklamání a frustraci ze situací, kterými procházela. Ve fázi, která bývá označena jako frustrace někteří mohou svůj pobyt v hostitelské zemi ukončit a vrátit se zpět domů. Tato rodina zde zůstává a snaží se přizpůsobit životu v České republice.

K úspěšné integraci v nové zemi jsou důležité určité předpoklady, a to především znalost jazyka. Rodina po příchodu prošla výukou českého jazyka v rozsahu odpovídajícímu platnému Státnímu integračnímu plánu, kterou zajišťoval Nadační fond Generace 21. Manželce se výuka českého jazyka nezdá náročná. (T151): „*Nevidíme žádné potíže v učení se jazyka. Když budeme trénovat a zaměříme se na něj, tak se zlepšíme. Zjistili jsme, že máme podobnou fonetiku. Kurdská a česká fonetika jsou stejné. Například „nazdar“ je kurdské slovo. „Jaro“ je kurdské slovo. „Šest, deset, čaj, chudá, žena“ jsou kurdská slova.*“ (N155): „*...některá mají jiný význam, ale mnoho jich je stejných. „Nazdar“ znamená krásná v kurdsky jazyky. Jenum pro ženy. Ne pro...muži. Když vidíme krásná žena, tak kurdsky „nazdar žena“.*“ (Říká N česky) Manžel situaci vidí více realisticky. (2N411): „*Víte, ale nejraději bych se nejdříve naučil dobře česky. Jsou tu stovky pracovních příležitostí, ale bez jazyka je to obtížné. Už mám za sebou 400 hodin jazykového kurzu a v současné lekce, které nám nabídla Charita. Ale jsou to jen tři hodiny týdně. To není až tak moc.*“ Pokroky nejsou ovšem takové, jak by si oni sami přáli. (R82): „*To je vidět, že ona by ráda komunikovala, ale prostě jako, nejde to. Občas to je vidět, že má fakt něco na srdci, co chce říct a sama nemůže. De to přes toho manžela, když to přeloží, no, když jsme třeba u nich.*“ Z toho důvodu do rodiny přichází dobrovolnice, aby manželce s češtinou pomáhala. (R76): „*Každej tejdén za ní chodí do bytu, učít ji česky, aby jako v něčem dělala nějaký pokroky.*“ Manžel se snaží v českém jazyce zdokonalovat jemu dostupnými způsoby. (2N420): „*...a já čtu pravidelně každý*

den bibli v kurdštině a češtině, taky se učíme s dětmi, někdy čtu noviny, poslouchám české rádio, někdy se díváme na české filmy, s dětmi na dětské filmy nebo biblické příběhy.“ Přestože není český jazyk jednoduchý, má určitou fonetickou podobnost s kurdštinou. To rodině v jeho učení pomáhá.

Dalším předpokladem úspěšné integrace je ekonomická soběstačnost. (2N376): „*Jediné nabídky od Úřadu práce jsou úklid. Jsme zatím bez práce, hledáme si práci, ale nemůžeme zatím najít nic odpovídajícího.*“ Manžel pracoval v Iráku jako sociální pracovník, pastor církve a překladatel. (N160): „*Takže tady hledám něco podobného, abych pracoval jako překladatel.*“ Manžel se přihlásil do výběrového řízení na marocké ambasádě, ale nepřijali ho. (N164): „*...našli někoho lepšího, jehož mateřský jazyk byla arabština. A mým mateřským jazykem je kurdština.*“ Kvůli zajištění rodiny tedy přijímá práci, která neodpovídá jeho znalostem a schopnostem. (R108): „*Ted'kon manžel má asi, řek bych, že to ještě není čtrnáct dní, ale tak deset dní, že má práci. A má práci, ale tak jako blbě, že nebo, podle mě nebo blbě, má práci jako docela daleko, takže vstává v šest a vrací se domů v osm večer.... Dělá v pekárně někde.*“ Manželku znevýhodňuje na trhu práce skutečnost, že ve své zemi nemohla získat základní vzdělání, neboť její rodina si nepřála, aby chodila do školy. Manžel proto vyzdvihl její přednosti. (N161): „*Manželka je velmi unikátní kuchařka a chtěla by najít práci někde v restauraci, ale nejdříve se potřebujeme naučit jazyk a pak můžeme začít.*“ Zapojením se do projektu „Multikulturní kuchyně“, který probíhal na jejich sídlišti, předvedla své umění. (N434): „*Lidé to ochutnali a fakt jim to chutnalo.... přemýšleli jsme o tom, že bychom začali nějaký malý fastfood. Problém je, že je potřeba vyřídit mnoho papírů. Také jsme uvažovali o cukrárně, kde bychom nabízeli speciální irácké cukrovinky, které jsou vynikající.*“ Rodina dělá kroky vpřed, aby mohla být součástí naší společnosti, přestože podmínky, které společnost nabízí nejsou vždy optimální. (R167): „*Ale i vlastně udělali ohromnej kus práce.*“ Shrnuje tak pokrok rodiny od příjezdu po současnost pastor křesťanského společenství.

6.2 Shrnutí

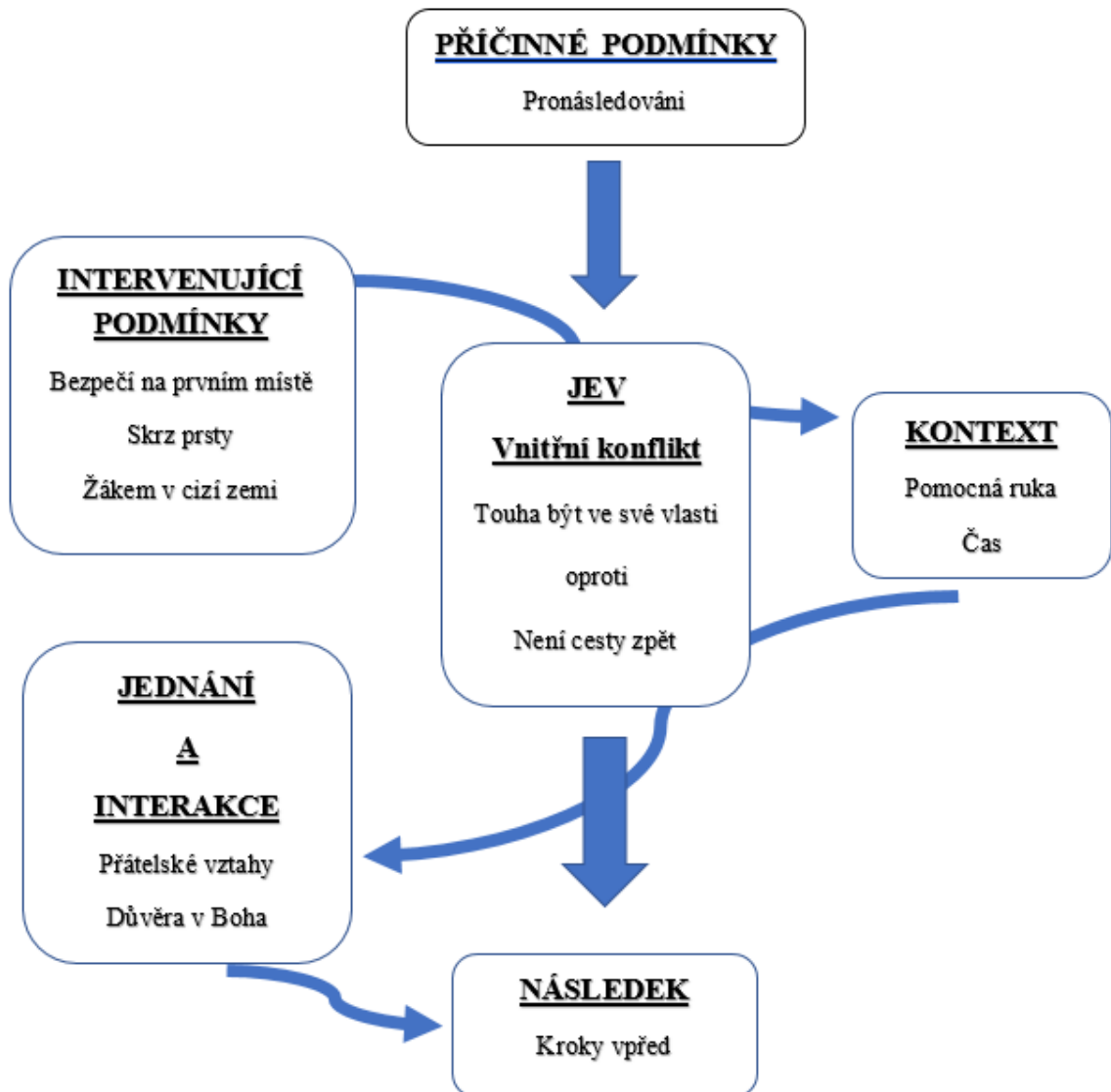
Křesťanští uprchlíci ze zemí islámského světa odcházejí nebo doslova utíkají nedobrovolně. Důvodem je **pronásledování**, které má mnoho podob. Ohrožení jsou obzvláště konvertité, kteří se odvrátili od islámu, neboť podle islámského zákona šaría jsou konvertité považováni za odpadlíky a zrádce, kteří jsou hodni opovržení a smrti. V první řadě jsou tedy tito lidé

ohrožení na životě samotném, hrozí únosy členů rodin. Je také vytvářen tlak na hlavy muslimských rodin, aby sami vykonaly spravedlnost a vraždou ze cti očistily rodinu. Dochází tedy i k zavržení rodinami a k přerušení sociálních vazeb. Jednou z diskriminací, se kterou se rodina také potýkala, byla nemožnost vzdělávání synů. Pod hrozbou smrti rodina nejdříve utíká do Turecka, neboť je to blízko domova, a následně do České republiky. V jejich srdcích je **touha být ve své vlasti**, neboť tam mají domov, rodinu, přátele. Ve své vlasti měli také poslání, pro které žili. Zároveň jsou si vědomi, že se nemohou vrátit, že **není cesty zpět**. Měli na výběr ze tří možností – zapřít svou víru, zemřít nebo utéct. Rozhodli se pro život a pro budoucnost svých synů. Pro rodinu, která žila s pocitem neustálého ohrožení, má neocenitelnou hodnotu nově získané bezpečí. Kategorie „**bezpečí na prvním místě**“ hovoří o tom, co rodina příchodem do České republiky získala. Na počátku prožívala nadšení ze svobody a pokoje. Člověk se může svobodně pohybovat, aniž by se musel obávat o svůj život. Manželka se nemusí obávat diskriminace a může žít s vědomím své hodnoty, může žít jako lidská bytost. V souvislosti s návrhem poslanců v naší zemi zakotvit právo držet a nosit zbraň kvůli zajišťování obrany státu o pocit bezpečí přicházejí. Domnívají se, že je někdo může označit za teroristy a připravit je o život. Počáteční euforie tak naráží na obavy a předsudky majoritní společnosti, která se na uprchlíky dívá „**skrz prsty**“. S projevy netolerance se rodina setkala v porovnání s hlavním městem ve větší míře na malém městě, kde bydlela bezprostředně po příjezdu do České republiky. S předsudky a podezíráním se rodina setkává také v obchodech, kdy je kontrolují, zda něco neodcizili, což je pro ně velice ponižující, neboť v Iráku by k takové situaci nikdy nedošlo. Přestože se rodina setkává s negativními reakcemi ze strany majoritní společnosti, vyjádřila k těmto postojům pochopení, neboť si je vědoma, že s takovými reakcemi se imigranti setkávají všude. Sami mají zkušenost ze své země s negativními postoji Iráčanů vůči syrským uprchlíkům. Největší frustraci a zklamání zažívá rodina v oblasti vzdělávání staršího syna. V kategorii „**žákem v cizí zemi**“ popisujeme potíže, kterým rodina v této oblasti čelí. Skutečnost, že syn ve svých deseti letech ne navštěvoval školu, spolu s nedostatečnou znalostí českého jazyka a s požadavky, které jsou na něho kladeny, vytváří na jeho život nepřiměřený tlak, který vede k psychickým problémům. Rodiče by přivítali více individuální přístup ze strany školy, oceňování jednotlivých pokroků a povzbuzování místo neustálého hodnocení. Vyrovnat se s těžkostmi, které provází jejich příchod do České republiky, jim pomáhají **přátelské vztahy**, které v naší zemi navázali. Pocit přijetí a sounáležitosti jim usnadňuje zorientovat se v novém cizím prostředí. Potřeba sociálních vazeb, potřeba přátel, byla pro ně důležitá jak v Iráku, tak ještě mnohem

více v hostitelské zemi. Tuto potřebu převážně naplňují křesťané ze společenství, které rodina navštěvuje, ale rodina by ráda navázala vazby i v okolí svého bydliště. Tyto vazby se však díky nedůvěře a předsudkům obyvatel navázat nedaří. Velkou roli hraje také zaneprázdněnost a do jisté míry bychom řekli i lhostejnost okolí. Další strategií ke zvládnání frustrace a stresu, které jsou spojené s dislokací rodiny je **důvěra v Boha**. Důvěra a přesvědčení, že On je s nimi, že je chrání, že jim pomůže zvládnout těžkosti, kterým čelí. Ta je provázela po dobu, kdy žili v Iráku a provází je i v naší zemi. V životě rodiny jsme viděli houževnatost a odolnost, navzdory těžkostem, které zajisté s důvěrou v Boha souvisí. Život v České republice by si rodina nedokázala představit bez **pomocné ruky** církve. Pomocnou ruku v podobě zajištění přesunu křesťanských uprchlíků z Iráku do České republiky podal Nadační fond Generace 21 a dále Armáda spásy a další křesťanská společenství a církve. Pomoc přišla jak v podobě přijetí a lásky, tak také v praktické podobě, a to například ve formě finanční podpory a darování potravin, přípravy syna do školy, náplně volného času, poradenské podpory, zprostředkování lékaře a psychologa, kroužků pro děti, ale také hlavně ve formě doučování českého jazyka. K osvojení si znalostí českého jazyka je zapotřebí více času. Vezme to **čas**, než také nově příchozí porozumí fungování naší společnosti, ale také, než člověk zapomene a vyrovná se s událostmi, které proběhly. Čas má také významnou roli v navazování vztahů. Rodina vnímá, že lidé v naší společnosti „nemají čas“ a jsou příliš zaneprázdněni. S příchodem migrantů do nové země je spojený pojem „kulturní šok“. V první fázi lidé zažívají nadšení, poté následuje fáze vystřízlivění, kdy lidé jsou psychicky vyčerpaní, začínají novou zemi kritizovat a někteří se rozhodnou vrátit zpět do země původu. Tato rodina v naší zemi zůstává, dělá **kroky vpřed** a snaží se přizpůsobit životu v České republice. Snaží se prohlubovat své znalosti českého jazyka. Zajímavostí je, že kurdština má podobnou fonetiku a některá slova jako čeština. Rodina se zapojuje do multikulturních programů, které probíhají v místě jejich bydliště. Oba manželé jsou znevýhodněni na trhu práce kvůli nedostatečné znalosti českého jazyka, manželka pak ještě díky skutečnosti, že nezískala základní vzdělání. Doufají, že by se mohla uplatnit v gastronomii. Manžel má sice vysokoškolské vzdělání, avšak kvůli zajištění rodiny přijímá práci, která neodpovídá jeho znalostem a schopnostem, pracuje v pekárně. Od chvíle, kdy rodina přijela do České republiky udělala velký posun.

6.3 Paradigmatický model výzkum

Na základě kategorií, které vycházejí z otevřeného kódování jsme vytvořili paradigmatický model výzkumu (Obr. 1). Tento paradigmatický model představuje celkové schéma činitelů a jejich vztahů.

Obr. 1 Paradigmatický model

Za zrodem problémů stojí **pronásledování**. V islámských zemích jsou obecně nejvíce ohroženi křesťané, a to převážně konvertité. Konverze ke křesťanství a odklon od islámu je

v těchto zemích považována za smrtelný hřích. Konvertité jsou ohroženi v první řadě na životě samotném, hrozí únosy členů rodin, ale dochází také k dalším perzekucím v podobě zavržení vlastní rodinou a tím k přerušení sociálních vazeb. Je vytvářen společenský a kulturní tlak na muslimské rodiny, aby sjednali nápravu a vraždou ze cti očistili rodinu. Křesťané se nemohou veřejně scházet z důvodu napadení a hovoříme o takzvané podzemní církvi. Rodina prožívala také perzekuci v podobě nemožnosti vzdělávání svých synů. Z důvodu ohrožení života rodina nuceně odchází do Turecka, které je od jejich domova vzdálené jen několik hodin. Následně pod tlakem okolností utíkají do České republiky.

Ústředním problémem v životě rodiny je **vnitřní konflikt**, který vzniká na základě přetrvávající **touhy být ve své vlasti** a skutečnosti, že **není cesty zpět**. Rodina opouští zemi, kde měla domov, rodinu, přátele. Sociální práce, duchovní a praktická pomoc lidem v Iráku pro ně nebyla jen prací, ale byla posláním a smyslem života. To vše opustili a šli do neznáma s vědomím, že neexistuje možnost jít zpět. Byli postaveni před rozhodnutí, zda zapřít svou víru, zemřít, nebo utéct. Rozhodli se utéct.

Reakcí na tento vnitřní konflikt je zaměření se na budoucnost. Rodina upírá svůj zrak na to, co je před nimi a postupně dělá **kroky vpřed** a snaží se přizpůsobit životu v České republice. Po absolvování základního kurzu českého jazyka dále pokračují v jeho osvojení, navazují sociální vazby v rámci majoritní společnosti, postupně se začínají orientovat v naší společnosti a dělají kroky k finanční soběstačnosti.

Vše probíhá za určitých kontextuálních podmínek. Sama rodina si nedovede život v České republice přestavit bez podpory, které se jim dostává. Jednou z kontextuálních podmínek je tedy podaná **pomocná ruka**. Tato pomoc přichází jak v praktické podobě, tak také jako psychická podpora. Druhou kontextuální podmínkou je **čas**. Rodina si je vědoma, že k osvojení českého jazyka, k tomu, aby mohla porozumět a pochopit fungování naší společnosti, ale také k tomu, aby mohla zapomenout a vyrovnat se s událostmi, které proběhly, potřebuje více času. Čas je významný i v oblasti navazování vztahů rodiny a majoritní společnosti. Z pohledu rodiny je naše společnost příliš zaneprázdněná. Lidé často nemají čas na druhé a někdy ani na sebe samé.

Do modelu vstupují další podstatné okolnosti. **Bezpečí na prvním místě** je jedním z intervenujících faktorů. Pro ty, kteří dlouhodobě žijí v ohrožení života, je bezpečí tím nejdůležitějším. I když rodina po příjezdu do naší země čelí nejistotě a obavám z neznámého, tak zá-

roveň cítí úlevu a nadšení ze svobody, kterou nově nabývá. Tato prvotní euforie však postupně klesá při setkání s realitou, kterou v hostitelské zemi zažívají, neboť ne všichni členové majoritní společnosti jsou nakloněni k přijímání uprchlíků a spíše se na ně dívají **skrz prsty**. Počáteční nadšení stíhá do jisté míry zklamání, přestože rodina vůči negativním projevům majoritní společnosti vyslovila pochopení. Další intervenující faktor má spojitost se vzděláváním synů. Otázka vzdělávání synů byla pro rodinu zásadní. Co s sebou přináší být **žákem v cizí zemi**? Starší desetiletý syn byl umístěn do třetí třídy, a to bez větší znalosti českého jazyka a s absencí zkušenosti se školním vzděláváním. Tyto skutečnosti ve spojení s náročnými požadavky, přinášejí nejistotu a frustraci do života rodiny, které prohlubují vnitřní konflikt, se kterým se rodina potýká.

To, jakými způsoby se rodina vyrovnává s vnitřním konfliktem a celkově se situací, ve které se nedobrovolně ocitla, považujeme za strategie a jednání. Jednou ze strategií je navazování **přátelských vztahů**. Rodina si vytvářením sociálních vazeb, zajišťuje pocit přijetí a sounáležitosti, kdy se necítí izolovaně a sama. Druhým strategickým jednáním, jak se rodina s obtížemi vyrovnává, je **důvěra v Boha**. Důvěra a přesvědčení, že Bůh je s nimi, že je vede a chrání a že jim pomůže projít všemi obtížnými situacemi, kterým čelí v souvislosti s dislokací a integrací rodiny do naší společnosti. Viděli jsme v životě rodiny určitou houževnatost a odhodlání navzdory okolnostem a těžkostem, které zažívali. Domníváme se, že tato houževnatost je spojená právě s jejich důvěrou v Boha.

ZÁVĚR

V diplomové práci jsme věnovali pozornost integraci křesťanských uprchlíků přicházejících z Iráku s cílem zmapovat příčiny migrace a také odhalit faktory, které mají vliv na integraci rodiny do naší společnosti. Toto téma považujeme za důležité a aktuální v návaznosti na celkovou otázku uprchlictví ve světě a úspěšnou integraci takovýchto příchozích do naší společnosti. Uskutečněním výzkumu jsme se snažili zjistit, co rodinu vedlo k přesídlení, s čím se rodina během integračního procesu potýká, co ji pomáhá těžkosti překlenout a s jakými reakcemi se rodina ze strany většinové společnosti setkává. Výsledkem našeho zkoumání je model, který prezentuje činitele zapojené v integračním procesu rodiny a naznačuje možné interakce mezi těmito činiteli.

Z výsledku výzkumu vyplývá, že ústředním problematickým jevem v procesu integrace rodiny křesťanských uprchlíků do naší společnosti je vnitřní konflikt, který rodina prožívá v důsledku touhy být ve své zemi a skutečnosti, že se vrátit nemůže, neboť život v Iráku pro ni kvůli ohrožení života není možný. Hlavní příčinou vzniku tohoto jevu je pronásledování. To dosáhlo takové intenzity, že rodina utekla nejdříve do Turecka a následně do České republiky. Rodina ke zvládnutí tohoto vnitřního konfliktu používá strategie a jednání v podobě navazování přátelství, tedy vytvářením sociálních vazeb a důvěry v Boha, která jí přináší vnitřní pokoj a vyrovnanost. Do tohoto procesu vstupují okolnosti, které vnitřní konflikt zmírňují nebo naopak prohlubují. Je to pocit bezpečí, postoj majoritní společnosti vůči rodině a také skutečnosti spojené se vzděláváním staršího syna. V pozadí všeho stojí podpora, které se jim dostává a bez které by si rodina nedokázala život v České republice představit. Důležitým prvkem je také čas. Čas, který je potřebný k osvojení si českého jazyka, porozumění fungování naší společnosti, ale také k tomu, aby se rodina mohla vyrovnat s minulostí. Tento celý proces pak má za následek kroky, které rodina dělá směrem k začlenění se do naší společnosti.

Praktické využití výsledků výzkumného šetření by mohlo být použito v sociální práci s uprchlíky z arabských zemí, kteří se mohou potýkat s obdobnými těžkostmi. Vidíme potřebu vytváření sociálních vazeb uprchlíků s členy majoritní společnosti, která by ze strany společnosti měla být více podpořena. Dále by výzkumné šetření mohlo být uplatněno například při dalším bádání v oblasti vzdělávání dětí z uprchlických rodin, neboť toto téma je považováno za velmi důležité z hlediska celkové integrace.

Dodatek: Rozhovory s rodinou uprchlíků proběhly před rokem a situace rodiny se od té doby posunula v dalších krocích. Manžela v současné době zaměstnává americká humanitární organizace jako překladatele. Pomáhá s uprchlíky z blízkého východu po celé Evropě. Troufáme si říct, že našel znovu smysl svého života, neboť se věnuje poslání, které má pro něho velký význam. V otázce vzdělávání synů došlo také k posunu k lepšímu. Synové přestoupili na soukromou základní školu, kde mají více individuální přístup, kde jsou spokojenější a obzvlášť do života staršího syna to přineslo určitou stabilitu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ALLPORT, Gordon Willard. *O povaze předsudků*. Přeložil Eduard GEISSLER. Praha: Prostor, 2004. Obzor (Prostor). ISBN 80-7260-125-3.
- [2] BARŠA, Pavel. *Politická teorie multikulturalismu*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, 347 s. Politologická řada. ISBN 80-7325-020-9.
- [3] BEJČEK, Jan Matěj. *Úvod do práce s rodinami migrantů s udělenou mezinárodní ochranou: právní aspekty uprchlictví, specifika sociální práce s rodinami uprchlíků, integrace a vzdělávání dětí a žáků z uprchlických rodin*. Vydání I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2016. ISBN 978-80-7452-123-2.
- [4] DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0139-7.
- [5] DRBOHLAV, Dušan. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-039-1.
- [6] HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016, 437 s. ISBN 978-80-262-0982-9.
- [7] HERMANN, Rainer T. *Konečná stanice - Islámský stát?: selhání státu a náboženská válka v arabském světě*. Praha: Academia, 2016. XXI. století. ISBN 978-80-200-2607-1.
- [8] JANDOUREK, Jan. *Slovník sociologických pojmů: 610 hesel*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3679-2.
- [9] MAŘÍKOVÁ, Hana. *Velký sociologický slovník: A-O*. Díl 1. Praha: Karolinum, 1996, 747 s. ISBN 80-7184-311-3.
- [10] PRŮCHA, Jan. *Interkulturní psychologie: [sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů]*. 2., rozš. vyd. Praha: Portál, 2007. Psychologie (Portál). ISBN 978-80-7367-280-5.
- [11] ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál, 2001, 188 s. ISBN 80-7178-648-9.
- [12] ŠOLTÉSZ, Štěpán. *Dějiny křesťanské církve*. 4. vyd. Praha: Kalich, 1990. ISBN 8070172045.

- [13] UHEREK, Zdeněk, Věra HONUSKOVÁ, Šárka OŠŤÁDALOVÁ a Vladislav GÜNTER. *Migrace: historie a současnost*. Ostrava: Občanské sdružení PANT, 2016. Moderní dějiny (Občanské sdružení Pant). ISBN 978-80-905942-9-6.
- [14] VIZINOVÁ, Daniela a Marek PREISS. *Psychické trauma a jeho terapie (PTSD): psychologická pomoc obětem válek a katastrof*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-284-x.

Elektronické zdroje

- [1] *Hlas mučedníků: Mapa pronásledovaných křesťanů*, [online]. [cit. 2018-04-19]. Dostupné z: <https://www.hlas-mucedniku.cz/mapa.php>
- [2] *Ministerstvo vnitra České republiky: Integrace* [online]. ©2018 [cit. 2018-04-18]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>
- [3] PŮTOVÁ, Barbora, 2017. *Encyklopedie migrace: Kulturní šok* [online]. [cit. 2018-04-19]. Dostupné z: <http://encyklopedie.org/kulturni-sok/>
- [4] ŠMÍD, Tomáš. *Katedra politologie Fakulty sociálních studií: Základní fakta o Islámském státu v Iráku a Sýrii (ISIS)* [online]. ©2014 [cit. 2018-04-17]. Dostupné z: <http://polit.fss.muni.cz/zakladni-fakta-o-islamskem-statu-v-iraku-a-syrii-isis/>
- [5] TALAFANT, Jan. *Nadační fond Generace 21: Výroční zpráva 2015 a 2016*. [online]. [cit. 2018-04-19]. Dostupné z: <http://www.gen21.cz/vyrocní-zprava-2015-a-2016/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

aj.	a jiné
atd.	a tak dále
CMV	Centrum multikulturního vzdělávání
ČR	Česká republika
ekon.	ekonomické
IS	Islámský stát
IT	informační technologie
např.	například
NF G21	Nadační fond Generace 21
MPSV ČR	Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky
MV ČR	Ministerstvo vnitra České republiky
SRN	Spolková republika Německo
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
tzv.	tak zvaný
UHCR	Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1: Paradigmatický model výzkumu

SEZNAM TABULEK

Tab. 1: Porovnání charakteristik mezi uprchlíkem a migrantem

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Ukázka přepisu a kódování rozhovorů

Příloha P II: Schéma práce s kódy

PŘÍLOHA P I: UKÁZKA PŘEPISU A KÓDOVÁNÍ ROZHOVORU

1.

6. Ale před tím než islámský stát začal napadat lidi, bylo pokojněji a bylo možné, aby muslimové žili s ostatními?

- 19 N: Ano, ale víte..., tyto lidi, mluvíme o normálních lidech, majoritě, mnozí z nich ani do
20 teď nečetli korán, oni nejsou skuteční muslimové, kteří by všemu věřili a každý den četli
21 korán a rozuměli mu takovému, jaký je. Ačkoli tam je mnoho radikálních skupin, které
22 přicházejí a jdou a uplatňují násilí a terorizují a víte, útočí. Ale většina lidí o tom neví. Pro
23 příklad moje společnost, moje rodina, naši sousedé, říkali, že jsou muslimové, ale
24 nevěřím, že by četli korán ale kdyby ho dokonce četli, tak by mu nerozuměli, protože je
25 arabsky, není kurdsky, například. Takže..., kdyby opravdu rozuměli, tak by nakonec jeli
26 do Saudské Arábie a ať někdo z křesťanů tam řekne: „Ok, já žiji v pokoji, v míru
27 s muslimi.“ Je to pravda? Protože v Saudské Arábii každý velmi dobře rozumí koránu a
28 každý ví, jak muslimové reagují a jednají ohledně některých věcí. Takže to je důvod.

7. Takže to bylo možné kvůli tomu, že nebyli skuteční muslimové.

- 29 N: Ne, tak tomu nevěřím. Mluvíme o kurdské společnosti, ale když budeme mluvit o
30 arabské společnosti, tak tam je to rozdílné. Víte, kurdové, hm, korán je arabsky a kurdové
31 mu dobře nerozumí.

8. A Kurdové jsou více křesťané nebo?

- 32 N: Ne, ne, ne, je tam 90, 95% muslimů.

9. A jako muslimové praktikují islám, nebo jsou muslimové jen z tradice?

- 33 N: Jsou tam obojí, jak radikální muslimové tak i nominální muslimové. Nominální
34 muslimové jsou muslimové, kteří se jen modlí islámské modlitby, postí se, ale nejsou
35 opravdu radikální. Možná nedělají džihád, tak jako to dělají radikální skupiny, ale jinak
36 jsou muslimové. Ohledně víry putují do Mekky, pomáhají lidem, modlí se a postí a
37 uctívají a prostě žijí jako muslimové. Nejsou však moc radikální.

1.
KONVERZE = změna náboženského společenství

10. A Vy jste byl dříve muslim? Četla jsem Váš příběh v časopise „Život víry“, tam jsou nějaké informace.

38 N: Ano, ano byl jsem muslim. KONVERZE

11. Jak to bylo s vaší manželkou? Ona také přijala Ježíše Krista?

39 N: Ve skutečnosti manželka uvěřila v Krista přede mnou. Asi o rok dříve než já. Ano.

12. Jak se to stalo?

(Obrací se na manželku a ptá se jí kurdsky.)

40 T: (Manželka mluví kurdsky a manžel překládá do angličtiny) Skrze jednu z mých
41 přítelkyní jsem slyšela evangelium. Předtím jsem chodila do mešity a modlila se. Byly
42 jsme přítelkyně a ona mi řekla evangelium a já jsem přišla k Ježíši. Začala jsem chodit do
43 služby ženám. Moje rodina o tom, ale nevěděla.

13. Jak jste na to reagoval, když manželka uvěřila?

44 N: My jsme se poznali až v církvi. Chodili jsme do stejné církve, podzemní církve, o které
45 nikdo nevěděl. Já jsem tam chodil a i ona tam chodila. Její rodina o její víře nevěděla.
46 Moje rodina už o mojí víře věděla. Nejdřív mě zavrhlí a potom později mě přijali zpět. To
47 bylo v roce 2004, co jsme se vzali. Takže to bylo před 12 lety, 4 roky od doby, co jsem
48 uvěřil já a 5 let, co uvěřila ona.

14. Co vás vedlo k tomu, abyste se přestěhovali do naší země? Co je u nás lepší?

49 N: Jedna z nejúžasnějších věcí co tu máte je velmi dobrá bezpečnost. Myslím, že vaše
50 země je teď jedna z nejbezpečnějších zemí v celé Evropě, možná celé této části světa.
51 Protože se setkáváme s teroristickými útoky všude, ale tady je celkem bezpečno. V rámci
52 České republiky je úplně bezpečno. To je ve skutečnosti velice unikátní. Můžete se
53 svobodně pohybovat, jít kamkoliv chcete. To je hodnotnější než cokoli jiného. Bezpečí je
54 velice důležité pro společnost.

ŽIVOT
BEZ ÚMLY
BEZ STRACHU
O ŽIVOT
SVOBODA
HODNĚNÍ ŽIVOTA BEZ STRACHU

25. Setkáváte se s nepochopením nebo předsudky nebo s nepřátelstvím ze strany majoritní společnosti?

- 338 N: Ano, jistě. V Jihlavě jsme se setkali s opravdu velkým problémem ohledně odmítnutí ^{KENOFOBIE / PŘEDSUDBY}
339 společností. V Praze je to lepší, protože Praha je mezinárodní město, je to krásné město, ^{VELKÉ MĚSTO - TOLERANCE}
340 ale v našem domě jsou také někteří lidé, kteří nás nemají rádi nebo v českých obchodech. ^{PŘEDSUDBY}
341 Nesetkali jsme se s problémy ve vietnamských obchodech. Většinou nakupujeme u nás ^{POUŽÍVÁME NEJLÉPŠÍHO VÝROBCE}
342 na sídlišti ve vietnamské samoobsluze. Do českých obchodů, pokud možno, nechodíme,
343 protože víme, že nás nemají rádi. ^{PŘEDSUDBY}

26. Vědí, že jste z Iráku?

- 344 N: Vědí, že jsme uprchlíci a že jsme z Iráku. Pokaždé, když tam přijdeme, se na nás dívají ^{PODĚŘIVOST / PŘEDSUDBY}
345 divně. Jejich jednání je tvrdé.

27. Jak to vědí, mluvili jste s nimi o tom?

- 346 N: Ne, ne, ale byli jsme v televizi, vypadáme jako Iráčané. Nechovají se k nám moc pěkně, ^{PŘEDSUDBY}
347 obzvlášť k dětem. Vůbec dětem nedovolují chodit do toho obchodu. Jsou ještě nějaké další
348 věci, ale mi o tom nechceme mluvit. Ale to je normální, to se děje všude. Nejenom v České
349 republice. Nestojí to za to, o tom mluvit.

28. Máte nějakou opačnou, pozitivní zkušenost? Máte nějaké vztahy se sousedy?

- 350 N: To bychom velice chtěli. Někdy, když jedeme výtahem a najednou nějaká žena ^{TOUHA PO IRÁČANĚM PŘÁTELSTVÍ}
351 nebo rodina chtějí také jet výtahem, tak bychom s nimi rádi měli vztah. Víte, my lidé ^{OVNÁ KULTURA}
352 z východu, my to potřebujeme, nejsme zvyklí žít sami, my potřebujeme žít s ostatními. ^{POTŘEBA VYHODNĚNÍ, POTŘEBA ŽÍT S OSTATNÍMI, NÁVŠTĚVA}
353 Myslím, že od té doby, co jsme se vzali a než jsem přijeli do České republiky, jsme nikdy ^{NEBYLI}
354 neobědvali sami. Obvykle jsme s někým jedli. Buď jsme my pozvali hosty, nebo někdo ^{IRÁČANÉ, PŘÁTELSTVÍ}
355 pozval nás. My bychom se s někým rádi spřátelili a byli si s někým blízko. Třeba kdyby měl
356 někdo večer čas, tak bychom se mohli navštěvovat, dát si spolu čaj, ale to tak není. Rádi ^{MAJU ČASU, ÚSPĚCHA}
357 bychom se s někým spřátelili, ale život je velmi komplikovaný. Lidé jsou zanepřázdnění. ^{UNOST}
358 snaží se vydělat peníze, někdo podniká, nemají čas ani sami na sebe. A to je fakt hrozný. ^{ŽIVOT V IRÁKU}

^{ROZLOVANOST}
ŽIVOT V IRÁKU
NEŽ NA VÝCHOZE

29. Cítíte se tu bezpečně?

359 N: Někdy, ale ne moc. Protože, víte, když jste cítili, že jste nechtění a že nejste vítáni,
360 tak se necítíte bezpečně. A to do nás bylo zasazeno v Jihlavě. Oni nám řekli, že nás přestěhují
361 do bytů v noci. Když jsme se ptali proč, tak řekli: „Nechceme, aby lidi viděli, že se tam
362 stěhujete.“ Protože nás tam nechtěli. „A proč jste nás sem tedy přivezli, když vnímáte, že nás
363 tady lidi nemají rádi? Co se potom stane? Potom nám zítra mohou hodit něco do okna
364 a můžou nás zabít.“ A před hotelem celé dva měsíce, bez přestání, stála policie. A my jsme se
365 ptali: „Proč je tady ta policie?“ „Aby vás chránili.“, řekli. „Chránili nás před čím? Jsme přeci
366 v bezpečné zemi.“, řekli jsme. „Pokud nás lidi nemají rádi, tak proč jste nás sem vzali a pokud
367 jsem tak nebezpečný, proč jste mi dovolili, abych sem přijel?“ Takže to bylo zaseto do našich
368 srdcí a tak se necítíme bezpečně. Právě jsem četl nějaký článek v amerických novinách o tom,
369 že v České republice, jako jediné zemi, je dovoleno, aby jednotlivci drželi zbraně a ne jen ty
370 zbraně drželi, ale mohli zabít člověka na ulici, pokud budou vědět, že je terorista a dokonce,
371 když budou mít jen podezření. Věděli jste to, že Česká republika udělala takové rozhodnutí?
372 Většinou nám lidé říkají, na sídlišti nám lidé řekli, že my jsme teroristi a přišli jsme sem,
373 aby jsme je zabili. Takové věci nezpůsobí, že se cítíte bezpečně, když vláda dovolí lidem,
374 aby drželi zbraně a zabíjeli lidi na ulicích. Zítra nám něco takového mohou udělat, protože si
375 budou myslet, že jsme teroristi.

30. Další otázka se týká zaměstnání. Máte nějakou práci?

376 N: Jediné nabídky od Úřadu práce, které mám, jsou úklid a protože mám problém se zády,
377 tak nemohu uklízet. A manželka má také problémy. Včera jsme byli na fyzioterapii. Jsme
378 zatím bez práce, hledáme si práci, ale nemůžeme zatím najít nic odpovídajícího.

31. Ženy v Iráku pracují nebo jsou doma?

379 N: Záleží na tom, jestli je to ve městě nebo na vesnici. Na vesnici je to více striktní. Rozdíly
380 jsou i ve městech. Pokud srovnáme Erbil a Mosul, tak v Erbilu je to lepší, ale v Sulejmánii je

Na mě tedy, když jsem se s nima setkala doma nebo v obchodním centru, tak na mě ten syn nepůsobil nějak agresivně.

- 201 To ne, to von jinak působí velmi mile. Von jako působí takhle, jako v kontaktu s dospělými *ZESPELT K DOSPĚLÝM MUŽŮM*
- 202 to von je takovej usměvavej a řek bych, že jako je docela slušnej. Takhle sem ho nezažil úplně
- 203 jako zlího osobně já. Vopravdu jakoby spíš naopak takovej vypadá jako milej kluk, *VYPADÁ*
- 204 usměvavej, celkem vnitřně vypadá spokojenej, šťastnej a ... no. Pěkněj docela.

Mě to právě překvapuje, že dochází k takovým konfliktům.

- 205 Jasně no, to je ... Ta jedna družinářka, vona to zajímavě popsala, že říkala, že vidí nebo že má *TOUTA JEDNAT PAK DAL TO MOJECNOSTI I CELA VA*
- 206 pocit z něj, že jako chce bejt hodnej nebo že chce ty věci dělat dobře, ale zároveň, že ho *DOKTORNE JEDNANI*
- 207 najednou prostě něco popadne a udělá něco prostě hroznýho. Že to vona toto popisovala
- 208 takhle jako ten, který ona vidí z vnějšku ten boj, jako v něm. *UNITA 300*

Jsou v církvi nějakým způsobem zapojeni?

- 209 No, to bylo tyhle ty modlitby u nich a takový ty tance, zpěv, tam chodí celá rodina, tam jsou i *POKOC SPOLENE KREATIVITY A. 2. TAVEL*
- 210 kluci i otec. Tak ten třeba netancuje, to tam tancovali ty ženy, ale jako jsou tam všichni
- 211 pohromadě jako rodina. Manžel pak možná u nás asi dvakrát kázal, určitě dvakrát *3. KAPITOLA - POKOC*
- 212 v mateřském sboru. To von je jako docela, to sem říkal, .. to von bejvá zvané i různě jako po
- 213 Čechách. Samozřejmě tak, někdy je to složitý s tím, že musí někam dojet. Je to ráno brzo,
- 214 protože auto nemaj, tak musej hodně brzo vstávat. Ale tak to sem tam taky nějaký pozvání
- 215 nebo službu má. Pak bylo jedna, dvě ty vyrábění, kde voni byli, tak řek bych, že byly dvě ty *4*
- 216 vyrábění, to byla jen ta manželka s tou druhou Kurdkou a nějaký ty osobní setkání no, že ho *12709-NAŠEŽEY*
- 217 pozvali na večeri nebo popovídali si sním nebo , ale jinak další zapojení nejsou. Já jsem
- 218 s nima v kontaktu tak jednou za tejdén, jednou za čtrnáct dní, že tam jako za nima du a s tím
- 219 manželem si povídám, jak co. Většinou spíš řeším takový věci, co hořej nebo, že nebyly *Řeším etruskubí podobně*
- 220 zaplacený vobědy, hudebky placený a tak. Zajišťovali jsme jim nějaký kroužky pro ty kluky - *PRAKTIKA POKOC - POKOC*
- 221 klavír, kytaru, nauku. Takže dost takovejchle spíš vyřizováních vedlejších, nějaký návštěvy *SKLEP, ODBORNÁ POKOC*
- 222 psychologů, nebo, že jsme sehnali rodinnýho psychologa, křesťana. Dvakrát tam byli, tak to

- 223 ^{VYHLEDÁNÍ LÉKAŘE K POMOCI} sou a pak vlastně jakoby lékaře, protože ta manželka je furt nějak nemocná, divně, pořádně se
 224 neví, co to je a zubaře třeba domlouvám jako jim . Takový praktický spíš věci, no co .. No
 225 zároveň vlastně, nevím jestli se to dostalo i tam k vám někde, byla nějaká ta potravinová
 226 banka, nevím kdo to teď dělal přes diakonii církve, byla možnost jak lidem bez domova tak
 227 dávat nějakou potravinovou pomoc, tak do toho jsme taky..., asi dvakrát jsme jim dali velký
 228 balení jako potravin.

Je nějaká třeba možnost práce pro tu manželku?

- 229 S tím jazykem je to složitý, no...

Není tam negativní postoj k tomu, aby manželka pracovala, když v Iráku ženy často nepracují?

- 230 Já myslím, že úplně takovejdlle pocit sem z nich neměl, že by jako vo to nestála, že asi ne
 231 určitě na plnej úvazek, to je jasný, ale na nějakej částečnej nebo nějaká jako vlastní nějaký
 232 vaření nebo jako do restaurace, nebo tak. Že spíš mám pocit, že vo tom přemýšleli nebo, že
 233 něco takovýho se ptali, ale že spíš ty možnosti nebyly, no. Ale určitě to tak je, že ona vlastně,
 234 že ona zůstala doma z toho titulu, že v Iráku to je tak, že vlastně dívky, né že by to měly
 235 zakázaný, můžou normálně chodit do školy, ale zároveň ta rodina může říct: „Né, my
 236 potřebujeme prostě, aby byla doma.“ A není problém a ty holky jsou prostě doma a do žádný
 237 školy nechoděj. Takže ona vlastně byla doma v tý domácnosti a až pak, když tam byla nějaká
 238 .. Když byla dospělá tak nějaká misie, já nevím jestli dokonce snad z Brazílie nebo vodkad' ,
 239 tak vlastně tyhle ty jako ^{MISI ONAŽÍ I IRAK - VEDELAŽÍ} negramotný ženy, tak je začali vyučovat a zároveň jako sdílet s nima
 240 evangelium. Takže takhle ona nějak uvěřila. Já jsem zaslech, že právě chodily s kamarádkou
 241 někde na nějaký takový právě vyučování, který pořádali křesťani, právě v tom Iráku.

Tak děkuji moc za rozhovor a mějte se pěkně.

PŘÍLOHA P II: SCHÉMA PRÁCE S KÓDY

